okup
leyen
ünce,
taraf
ci ve

üzler

önce
kre-
verir.
afaza
kul-
sınız.
siniz.

YARIM AY

15 SONKÂNUN 1938 71

◆YARIM AY◆

15 Günde Bir Çıkar Edebî - ilmî - ictimaî Mecmuadır.

İdare Merkezi : İstanbul, Sirkeci Ebussuud Caddesi No. 1-3

RESİMLİ AY MATBAASI T. L. ŞİRKETİ.

Abonman Şartı : Türkiye için { 6 Aylığı : 175 Kr. / 12 „ 350 Kr. Ecnebî için { Yıllığı 1 İngiliz Lirası

Telefon : **23607** *Telgraf adresi :* **Resimliay** *Posta Kutusu :* **629**

Rica : 1) İdare işlerine ait muhaberelerin; Resimli Ay Matbaası T. L. Şirketi İdare Müdürlüğü

Yazı „ „ „ : „ „ „ Yazı „

Bilmece „ „ „ : „ „ „ Bilmece Memurluğu

adreslerine yazılması.

2) Bilmece zarflarına 6 kuruşluk pul yapıştırmağa lûzum yoktur; bunların zarflarını açık gönderiniz, o zaman yalnız 1 kuruşla gelir.

Atletik hututunuzu muhafaza ediniz

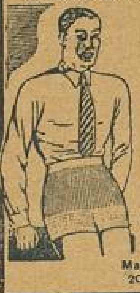

Şişmanlıkla mücadele ediniz ve bunun en iyi çaresi olan **SHORT LINIA** yı giyiniz. Daimî masajının tesirile yağlı tabakayı giderir. Hususî elâstikî bir trikodan yapılmış olan **SHORT LINIA** adi bir külot gibi yıkanır.

Fiyatı: 10 liradan itibaren.

Satış yeri yalnız :

J. ROUSSEL

Paris, 166 Bd. Haussmann

İSTANBUL, Beyoğlu

Tünel meydanı 12 No. lu.

Mağazamızı ziyaret ediniz veya 20 No.lu tarifemizi isteyiniz.

Halka, sıhhati ile alâkadar o masın öğütleyen, hastalıklara karşı alınacak ilk tedbirleri öğreten (Lokman Hekim) adlı güzel bir aylık mecmua neşreden :

Dahiliye Mutehassısı

Dr. Hafız Cemal

LOKMAN HEKİM

Pazardan başka günlerde öğleden sonra saat (2½ tan 6 ya) kadar İstanbulda Divanyolunda (104) numaralı hususî kabinesinde hastalarını kabul eder. Salı, cumartesi günleri sabah saat (9½ - 12)ye kadar hakikî fıkaraya bakar. Kışlık Telefon: 21044 Muayenehane ve ev telefonu 22398.

Okuyucularımıza sayın doktoru ve değerli mecmuasını tavsiye ederiz

POUDRE

EUPNEUTIQUE

M. ALİ

Nefes Kapalılıklarına Kat'î Şifadır.

KALMOPON

Grip, Romatizma, Baş ve Diş ağrıları, Dismenore denilen kadınların âdet sancılarını, Nevralji ve bütün ağrılara kullanılır.

Al Bayrak Ecza Deposu - İstanbul

RESİMLİ AY

İlkkânun 1937 – Sayı 22

En çok okunanan ve sevilen yazıcılarımızın : Birçok MAKALE - HİKÂYE - RÖPORTAJ - TERCÜMELERİ ve ROMANLARI ile BOL RESİMLİ olarak çıkmıştır.

—Mutlaka Alıp Okuyunuz!—

"Resimli Ay„ Türkiyenin En Olgun Aylık Mecmuasıdır.

Ragıp Şevkinin fevkalâde müheyyiç bu millî romanı (RESİMLİ AY) da devam ediyor. Mutlaka takibediniz.

BAHTİYAR İNSAN KİMDİR?

Her sene olduğu gibi bu Yılbaşında da (Türk Hava Kurum) menfaatine tertip edilmiş olan piyango çekildi. Yurddaşlarımız arasından bazılarına biletlerinin onda bir, yirmide bir, kırkta bir olmasına göre: 50.000, 25.000, 12.500 liralık birer servet düştü. Herkesin dilinde dolaştığı gibi: « tali kuşu bir anda bu mesut insanların başına kondu! »

Bugünlerde sık sık duyduğumuz bu kelimeler, bize gayri ihtiyari: « Acaba Yeryüzünde Ademoğlunun bahtiyarlığı sırf para ile mi olur?» fikrini hatırlattı. Bu noktayı biraz tahlil ve teşrih edelim: Gerçekten bahtiyar kimdir?

Herkesten ayrı, ayrı ne istediğini sorsak, hemen hemen şu cevabı alırız: Sıhhat, servet, saadet!. Bilerek, bilmiyerek her gün didinmemizin sebebi hayatta biraz daha refah temin etmek, biraz daha rahat yaşamak içindir. İnsan, çalışmaktan ziyade istirahati sever, o sebeple güçlükleri yenmek, kolaylığa kavuşmak için mücadele eder. Medeniyetin bir manası da hayatı kolaylaştırmak değil midir?

Beşeriyet tarihinin başlangıcından beri bütün insanlar, saadetin peşinden koştuğu halde, saadetin ne olduğunu bilen veya mesut olan kaç kişi vardır?

Niçin bu kadar çok bahtsız insan var? Çünkü onlar saadetin ne olduğunu bilmediklerinden, mesut oldukların farkında değillerdir. Saadet mütemadi bir sâyin içindedir. Onu uzakta zannedip kovalamak, beyhude yorgunluktur. Bazı hasis zenginler vardır, paralarını yemez ve yedirmezler. O gibilerden bahsederken: "Zavallı varlık içinde yokluk çekiyor!„ deriz. Halbuki o adamlar o serveti hep mes'ut olmak gayesile biriktirmişlerdi. Niçin betbahtırlar? Çünkü mes'ut olduklarının farkında değildirler. Çünkü saadeti uzaklarda ararlar.

Her hâdisenin iyi tarafını bulabilenler hakikaten mesut kimselerdir. Bunun için de nikbin olmak lâzımdır. Bir kır gezintisinden akşam üstü dönen insanların haline bir bakınız. Tepeden tırnağa kadar toz içinde, güneşten yüzler yanmış, yorgunlutan gözler süzülmüş! Şimdi ne dediklerini bir dinliyelim:

Nikbinler: Oh! Ne güzel, ne mesut bir gün geçirdik, keçi gibi dağlara tırmandık, tabiatin vahşi çiçeklerini kokladık, güneşten doya, doya istifade ettik! Ne âlâ kapkara olduk!

Bedbinler: Oh! Öldük, bittik! Tabanlarımızdan ateş çıkıyor! Deli gibi güneşin altında dört saat dağlara, bayırlara tırmandık, güneşten kavrulduk!

Elbette bu iki arkadaşın ikisi de mesuttur. Yalnız ikincisi ne tabiatın güzelliklerini, ne de açık havada yürümenin maddî ve manevî faydalarını takdirden âcizdir.

Saadet bir takdir meselesidir. Kulübelerde mesut, saraylarda betbaht insanlar pek çoktur.

Birçok kimseler saadeti her arzularının husulünde, her istediklerine sahip olmakta sanırlar. Saadet memnun olmaktan ziyade memnun etmekte, almaktan ziyade vermektedir. Başkalarının saadetine hizmet eden insanlardan daha mesut kimse yoktur. Sevinmek isterseniz sevindiriniz.

Saadet etrafımızdakilerin refahından doğar. Mesut milletler biribirinin saadetine yardım eden insanlardan terekküp eder.

Halinden memnun olanlar en mesut insanlardır. Halinden memnun olanların daima yüzleri güler. Bu gibi insanlar daima nikbin olurlar, neşe ve şetaretlerini etrafa saçarlar. Güler yüz zenginin fakirin, ihtiyarın gencin herkese verebileceği kıymetli bir hediyedir. Ve böyle bir armağanı herkes memnuniyetle kabul eder. Güleryüz esperanto lisanı gibi beynelmileldir, o dilden herkes anlar.

Dünya büyük bir aynadır, orada herkes kendi suratını görür, gülersek güler, surat ararsak o da kaşlarını çatar.

Saadet herkes için bir haktır. Kendilerini bedbaht sayanlar, saadetlerinden haberi olmıyan zavallılardır.

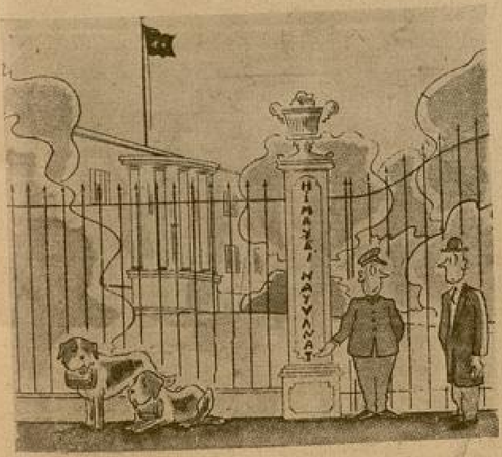

Bekçi — Nereye gideceksiniz, kimi görmek istiyorsunuz?
Ziyaretçi — Kurum başkanını ziyaret edeceğim
Bekçi — Ne için
Ziyaretçi — İşsiz kaldım. Ailece açız!
Bekçi — Burada insanlara değil, hayvanlara yardım edildiğini galiba bilmiyorsuunz?

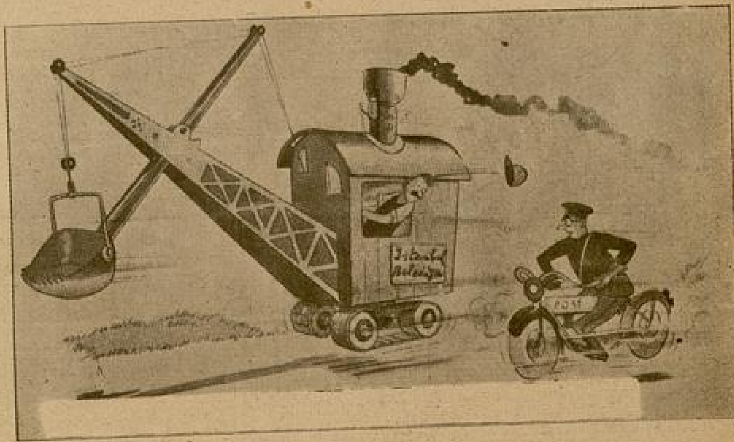

Motosikletli — Arkadaş! Kolay gele.. Böyle harıl harıl gördüğün iş de ne?..
Makinist — Ne olacak? Müteahhit, eski Adilye binasında işine yarıyacak ne varsa aldı götürdü. Molozları İstanbul halkına hediye bıraktı. Şimdi onları kendi vasıtalarile nakil işi, İstanbul belediyesine kaldı.
Motosikletli — Ve minelgaraip!...

Ertuğrul, hiç beklemediği bir zamanda gönlünü kaptırdığı küçük esmeri, annesine getirdiği dakikadanberi, artık onu bir nişanlı gibi...

DERDİ SÖYLETMİYEN SEVGİ

Yemekten sonra oturma odasında karşılıklı kahvelerini içerlerken ikisi de ayni şeyi düşünüyorlardı. Kıvır kıvır kara saçlı başı, uzun kirpiklerinin arasından ışıklı gecelerin rengi ile bakan gözleri, güldükçe çukurlaşan esmer yüzü ve etli dudaklarının arasında bembeyaz aralık dişleri ile, ufak-tefek yapılı, konuşkan ve çok tatlı genç kızı tekrar gözlerinde canlanmış buluyorlardı.

Tuğrul, hiç beklemediği bir zamanda birdenbire gönlünü kaptırdığı küçük esmeri annesine getirdiği dakikadanberi, artık onu bir nişanlı gibi düşünüyordu. Ak saçlı anne de, yıllarca hep bu günü düşünmüş, beklemiş, bu gün için koca bir gençlik tüketmişti.

Geçmişte kalan yorucu, korkunç kış gecelerinde yorganını başına kadar çekerek, hep bu rüyaya gülümseye gülümseye uykuya dalar; bu kuvvetledir ki, omuzlarına çöken yaşama yükünün ağırlığını daha az hissederdi. Biraz sonra anne örgüsünü eline aldı. Oğlu da gazeteleri karıştırmağa başladı. Uzun bir anlaşmadan önce varlığını hissettiren bir durgunluk vardı ikisinde de...

Sözü Tuğrul açtı:

— Perideyi beğendin mi anne?

— Güzel, tatlı bir kız., ne zaman nişanlanacaksınız?

— Evet, dediğin dakikada!

Anne:

— Saadetin en birinci dileğimdir Tuğrul.

Diye tatlı tatlı gülümsiyerek oğluna baktı. Sonra:

— Sen muhakkak ki iyi düşünen, olgun bir gençsin yavrum, dedi. Seçtiğin kıza bütün bir hayat için el uzatırken, elbette lâzım geldiği kadar düşündün. İcap eden şeylerin ölçüsünü tasarladın. Bana mesut olunuz, demekten başka birşey kalmıyor.

— Düşünmedim.. ve tahmin ettiğin gibi hiç te hislerimin teferruatını ölçüp biçmedim anne.. Perideye olan aşkım, bir şimşek çakışı gibi hızla doğdu. Onu gördüğüm dakikada yıllardanberi tanıdığım, beklediğim, istediğim bir varlıkmış gibi kalbime yakın buldum..

— Nerede tanıştınız ?

— Vapurda.. Kadıköy vapurunun akşam postalarından birinde.. tam karşımda oturuyor, yalnız elindeki kitapla meşgul görünüyordu. Bir aralık - bakışlarımın tesiri ile olacak - başını kaldırdı. Göz göze geldiğimiz zaman, içim ezilir gibi oldu. Bu gözleri nerden tanıyorum, bu esmer başı nerede gördüm? diye epeyi zihnimi yordum: Muhakkak ki bu yüz, hayalimde yaratılmış bana ait bir şeydi, ve benim olmalıydı.

— Demek kararını bu kadar çabuk verdin ?

— Evet anne. Hissin mantıkla, irade ile alâkası olmadığını, bir anda kabul edecek kadar zâfa kapıldım karşısında...

Yaşlı kadın :

— Aşkın gözü kördür !

Diye fısıldadı. Oğlu, bunu işitmemiş görünerek, tekrar anlatmağa koyuldu:

— Peride, hayatta yalnız kalmış, yaşamak için gece gündüz çalışmağa mecbur bir çiçekçi kız anne. Tabiî onun parasız oluşu saadetimize engel değil. Oldukça tahsili de var.. şen olmakla beraber hoppalığı yoktur. Erkeklere karşı durumu pek tabiî.. bunları öğrendikten sonra kararım büsbütün kuvvetlendi. Çünkü sevdiklerimizi, bütün meziyetleri ve eksiklikleri ile sevmezsek, o histe bir sakatlık, bir yavanlık vardır muhakkak. Belki muhitte dedikodu yapacak, bir işçi kızla evlenmem bugünün telâkkilerine aykırı gelecek. Fakat ben bunları duymayacak kadar ona bağlıyım. Sence böyle birine gelinim demek ağır gelmiyecekse, saadetimde hiç bir bulut kalmıyacak anne.

— Peridenin annesi ile babası kimmiş Tuğrul ? Ne olmuşlar ?

— İşte bu, hazin bir serüven anne. O, o kadar dürüst bir kızdır ki geçmişini bütün çıplaklığı ile anlattı. Babası büyük bir fabrika direktörü iken annesinin tesiri ile birçok yolsuzluklar ve haksızlıklara sapmış. Zaman zaman amele grevler yapmış, suikastler hazırlamış. Nihayet günün birinde, dört çocuğu ile verem karısını beslemek için hayatını ayak altına alırcasına çalışan bir işçiye yol verince, facia kendini göstermiş. Yeisten çılgına dönen adam patronu:

— Patron kim ?

— Direktör, fabrika sahibinden daha çok nüfuzlu olduğu için işyar ve işçi aralarında ona patron derlermiş.

— Ya ?!..

— Nihayet işçi Peridenin babasını vurup «Hepinizi kurtardım, kurtuldunuz arkadaşlar!» diye haykıra haykıra çıldırmış. Annesi iki kızı ile kalınca tabiî pek müşkül vaziyetlere düşmüş, ellerindeki para bitince ne yapacaklarını şaşırmışlar. Büyük kız bir gün sevdiği bir gençle kaçmış, mesut olamamış, sonradan düşmüş.

— Yani Peridenin ablası ?

— Evet.. annesi de esasen gençliğin-

Zazan:

Mükerrem Kâmil Su

denberi tabiî olmıyan asabiyeti neticesi bir gün Bakırköyü boylamış. Peride o zaman orta mektepte okuyormuş. Öğretmenler çocuğun zekâsını takdir ederlermiş. Bu talihsizlik karşısında küçük kızı benimsemişler. San'at mekteplerinden birinde öğrenimini bitirmesine yardım etmişler. Peride şimdi Kadıköyünde, mazbut bir aile yanında pansiyonerdir. Tanınmış bir kaç terziye ve mağazaya çiçek yetiştirerek hayatını kazanmaktadır.

— Babasının adı neymiş Peridenin Tuğrul ?

— Hasan Vecdi.

İhtiyar kadın uzun uzun düşündü. Alnında, bakışlarında yıllarca çekilen gizli bir ıstırabın ifadesi belirmeğe başlamıştı. Oğluna herşeyi şöylemeli mi, söylememeli mi ?

Tuğrul küçük kızı çok seviyordu. Rüyasından uyanırsa fazla acı çekeceğe benziyordu. Fakat söylememekle de vicdanı rahat etmiyecekti. Biraz düşünmeğe zaman kazanmak için, oğluna fikirlerini ertesi gün bildireceğini söyledi.

***

Peride, tam bir samimiyetle hayatının en feci köşelerini açmış, bildiği şeylerin hepsini anlatmıştı. Genç kızın bilmediği birşeyi de kendisi söylerse, arada hiçbir sırrın gölgesi kalmadan karar verilmiş olmaz mı idi ?

Peridenin babası, Tuğrulun babasının ölümüne sebep olmuş bir adamdı. Çünkü o da, onun idare ettiği fabrikada yıllarca çalışmıştı. Önce araları çok iyi idi. Kendisi de patronun karısı ile pek iyi görüşürdü. Hemen hemen vakitleri hep beraber geçer, içli dışlı olmaktan her iki taraf ta memnun görünürdü. Gerçi o, patronun karısının dostluğuna pek bel bağlayamıyor, zaman zaman bu yakınlığın kötü bir sonuç vereceğinden, korkuyordu ama kuruntularına kocası daima gülmüş, «Çocuksun karıcığım, sevildiğini takdir edemiyorsun» demişti.

Günün birinde bir işçi kız yüzünden araları açıldı. Sebep pek gülünçtü Fakat patronun karısı bambaşka birşeydi. Hayat hakkında görüşü, düşünüşü, telâkkileri, itiyadları pek değişikti. Zaten memlekette sevdiği, inandığı, dostluğuna kıymet verdiği kimse de yoktu. Bu bozuşma, erkekler üzerinde de tesirini göstermişti. Patron çalışkandı. Kabiliyetli ve becerikli bir adamdı. Büyük bir kusuru vardı: karısının sözü ile hareket etmesi. Esasen bu hali onu günden güne müşkül vaziyetlere düşürüyor; fabrikada kredisi sarsılıyordu. Karısının buyruğunu yerine getirmek için derhal Tuğrulun babasından yüz çevirmiş, artık fabrikada zavallı adam için katlanılmaz bir hayat başlamıştı.

Patron eski sevdiği arkadaşını incitmek, kırmak, yere vurmak için fırsat kollayordu. Kocası mütevazi bir adamdı. Yükselmek, sivrilmek istemezdi. Dürüst bir şekilde çalışır ve işinin dışında bütün vakitlerini, evde, başarmağa çalıştığı bir makine plânı üstünde geçirirdi.

Artık hayatları çekilmez bir hale gelmişti. Patronunu karısının korkusundan hiçbir ahbap evlerinin semtine uğramıyor, fabrikada patron görecek diye arkadaşları selâm bile vermekten çekinir görünüyorlardı.

Bu dargınlık memleketin hatırı sayılır bir dedikodusu olmuştu. Nihayet, daha fazla dayanamıyacaklarını anlıyarak, herşeyi çiğneyip geçmeğe karar verdiler. Onlar kocasını işinden atmak için her çareye baş vurmuşlar, fabrika sahibine hakkında en kötü şeyler uydurup söylemişlerdi. Bir gün işlerini başlarına çarparak kocası fabrikayı bırakmıştı.

Aylarca güç dayanılır bir bekleyiş ve araştırmadan sonra Doğu illerinden birinde iş bulundu. Artık üstüne birçok emek dökülen, ümit bağlanan makine plânı bir köşede unutulmuştu. İçli ve haksızlığa karşı isyankâr yaradılışta olan kocası, gittikleri yerin havasını kaldıramadı. İşi de çok ağırdı. Günden güne iştahtan kesildi. Bir gün yatağa düştü. Bir mum alevi gibi titreye titreye erirken, genç kadın çok gözyaşı döktü. Onu bu hale getiren yüreksiz kadına, karısının elinde kuklaya dönen his adamına lânetler etti. Bir gece, yarıda kalan makine plânı üstünde zavallı adam ölüvermişti. O zaman Tuğrul küçüktü. Genç kadın sevgili ölüsünün üstüne kapanarak: « Seni ben öldürdüm. Patronun karısını kızdırmasaydım gözden düşmeyecek, bu hale gelmiyecektin» diye feryat etmişti. Ondan sonra uzun bir hayat boğuşması başladı. Kocası geleceği düşünerek hayatını sigorta ettirmişti. Oradan aldığı parayı bankaya yatırdı. Oğluna yüksek tahsil vermek, hayatta hiç kimsenin oyuncağı olmadan yaşamasını hazırlamak için, kendi gençliğini ayak altına almıştı.

Yorucu çalışma hayatında günlerce aç kaldıkları da oldu, ışıksız yattıkları da.. Fakat o, hiç bir şeyden yılmadı. Ve bir gün büyük bir iş başarmış olmanın saadetini duydu. Eseri Tuğruldu. Onu hiçbir kuvvetin yere vuramıyacağı bir kudretle yetiştirmişti.

Yaşlı kadın gözlerinde toplanan yaşları

(Arkası 5 inci sayfada)

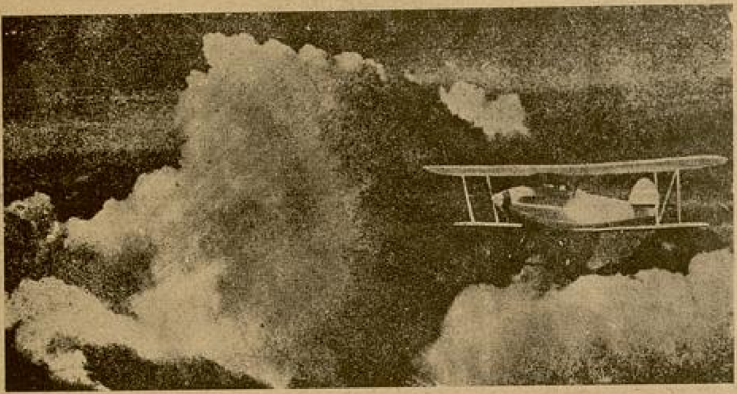

RUDOLF

Yazan :

Bir tayyareci anlattı:

21 ikinciteşrini her sene çok derin bir ıstırapla yaşarım. Bu, Makidonya cephesinde İngilizlere karşı kahramanca çarpışarak, kahbece öldürülen büyük Alman tayyarecisi ikinci mülâzım Rudolf fon Eşvege'nin öldüğü gündür. Öldüğü diyorum, ama Eşvege ölmemiş; İngiliz tayyarecileri tarafından idama mahkûm edilmiş, ve bu feci hüküm, kahraman tayyarecinin muvaffakiyetle dolaştığı havalarda infaz olunmuştur. Hadise çok enteresandır. Fakat, aradan yirmi sene geçtiği için artık saklanmasına lüzum kalmamıştır. Ben, hadiseyi çok zaman sonra Eşvege'nin idamına karar veren heyet arasında bulunarak, bu karara rey veren bir İngiliz tayyarecisinden dinlemiştim.

Size bunu anlatmazdan evvel, Umumî Harpte tayyareciliğin içinde bulunduğu şerait ve hususiyetlerden bahsetmek isterim.

1914, tayyareciliği.. ve bilhassa harp tayyareciliği henüz doğmak üzere iken bulmuştu. Harbin bidayetinde havada karşılaşan mütekabil taraf tayyarecileri, sanki yeryüzünde binlerce ve binlerce insan biribirini boğazlamıyormuş gibi, birer dost ve kardeş samimiyetile selâmlıyarak geçip gidiyorlardı. İşte tayyarecilerin biribirlerine karşı böyle kardeşce selâm vererek ve öpücükler göndererek havalarda dolaştıkları zamanlarda idi, ki tayyarecilerin vicdanında, tayyarecilere dair bir kanun doğmuştu. Bu, baştanbaşa fazilet ve mertlikle; necabet ve asaletle dolu ve fakat yazılmamış bulunan bir kanundu. O, tayyarecinin bir şövalye kadar mert ve asil ruhunda yaşıyordu. Tayyarecinin bu yüzden divanharpler huzurunda cevap vermeğe çağrıldığı da vakidi. Buna rağmen, hava kahramanları bu yazılmamış bulunan ahkâmı ne yapıp yapıp tatbik ediyorlardı. Bu hususta cereyan etmiş olan ve bugün tarihin malı bulunan bir hadise vardır, ki söylediklerime çok güzel bir misâl teşkil eder:

O zaman bir tayyare düşürüldü mü, düşüren taraf derhal karşı tarafın arazisi üzerinde dolaşarak düşürülen tayyare ile tayyarecinin vaziyetlerini bildiren mektuplar salar.. ve böylelikle esir edilen tayyarecinin arkadaşlarını haberdar ederdi. Hattâ tayyareci sağ salim indirilmiş ise, arkadaşları yine ayni suretle kendisine havadan elbise ve çamaşır atarlardı. Bu, demin bahsettiğim yazılmamış olan ve fakat tayyarecilerin vicdanlarında yaşayan kanunun icabatındandı.

Bir defa İngilizler iki hafta zarfında 6-7 tayyareci kaybetmişlerdi. Bunlardan haber bekledikleri bir zamanda, kendi karargâhları üzerinde bir Alman tayyaresi gördüler. Bu, hiç şüphesiz, aşağıya haber gönderecek olan bir tayyare idi. İngilizler tayyareden atılan mektubu okuyunca, o sabah kaybolan bir İngiliz tayyarecisinin berhayat bulunduğunu ve Alman tayyare karargâhında esir olarak alıkonulduğunu öğrendiler. Fakat mektup yalnız bundan ibaret değildi. Alt tarafı büsbütün yeni bir teklifti:

— Arkadaşınıza göndereceğiniz çamaşır ve saireyi yarın getirirsiniz. Fakat, bunlar atıldığı için ekseriya yırtılıp bozulmakta olduğundan,yarın sabah saat sekizde bir tayyareciniz bizim karargâhın tamam üzerine kadar gelsin ve 2000 metre yüksekte bir tur yaparak kırmızı iki raket atsın. Bundan sonra karargâhımıza serbest olarak iner ve hem arkadaşının emanetlerini getirir; hem de kendisini görür...

Bu haber ve bu teklif, İngilizlerin hoşuna gitmekle beraber, böyle birşey yapmak için büyük bir mesuliyet yüklenmek icabedeceğinden, ne yapacaklarını şaşırmışlar.. geriden sorsalar menfi cevap gelecekti. Nihayet Harvey adında genç bir İngiliz mülâzımı karargâh kumandanına: «Hiç kimsenin haberi olmadan ben gideceğim» diyerek motörünü hazırlamış ve ertesi sabah saat 6,30 da karargâhtan yükselmiştir. Harvey düşman karargâhına varmak için 50 kilometre deniz üstünde ve yüz kilometre de düşman arazisi üzerinde uçmak mecburiyetinde bulunuyordu. Yolu çok iyi bildiği için tam saat sekizde Alman karargâhının iki bin metre üzerinde kırmızı iki raket yakıyor ve yavaş, yavaş inmeğe başlıyor. Harvey yere indiği zaman kendisini karargâh kumandanı karşılayarak güzel bir İngilizce ile:

— Hoş geldiniz, diyor ve elini sıkıyor. Bu ziyaretiniz gayri resmîdir. Geriye bildirmedik. Haberleri olmasın.. buyurun sizi lokantaya götüreyim. Arkadaşlarla tanışırsınız. Arkadaşınız da oradadır.

Mülâzım Harvey esir düşen arkadaşına elbise ve çamaşır veriyor; ve orada yirmi dakika kadar oturup muhasım taraf meslektaşlarile konuşuyor; gülüşüyor; çay içiyorlar.. bir kenardan bu manzarayı görenler, bu insanların biribirlerine düşman olduklarına inanırlar mı?

— Aziz meslektaş; sizi daha fazla alıkoymak isterdik. Fakat, arkadaşlarınızda, bunu arzunuzun hilâfına yaptığımız kanaatı hasıl olmasın, diye sizi artık selâmetlemeğe mecburuz..

Bu sözleri karargâh kumandanı söylemıştir. Harvey meslektaşlarının birer birer elini sıktıktan ve esir düşmüş bulunan arkadaşını öptükten sonra ayrılıyor.

Mülâzım Harvey yükseldikten sonra motörünün iyi çalışmadığını görüyor. Hattâ arasıra motör tehlikeli inkitalar yapıyor. Harvey'in aklına gelen ilk şey, acaba Almanlar bir şaka mı yaptılardan ibarettir. Fakat, böyle bir şaka yapılır mı ?. Düşman siperleri üzerinden geçebilmek için Mülâzım Harvey, zarurî olan bir yükselişe çıkabilmek hususunda pek çok uğraşmıştır. Hattâ bazı yerlerde motörünün dağ tepelerinin on beş metre yakınından geçtiğini dehşetle görmüştür. Hele deniz üstündeki elli kilometrelik yol kendisini büsbütün korkutmuştur. Bununla beraber nihayet işte İngiliz karargâhı !.. Mülâzım Harvey salimen iniyor ve ilk işi motörü tetkik ettirmektir. Vaziyeti kumandanına anlattığı zaman :

— Bu, çok çirkin bir şakadır, diyen Harvey, kumandanından :

— Evvelâ motörün muayene ve tetkik neticesini alalım. Rapordan evvel böyle

Fon. **EŞVEGE**

MUSTAFA ŞERİF ALYANAK

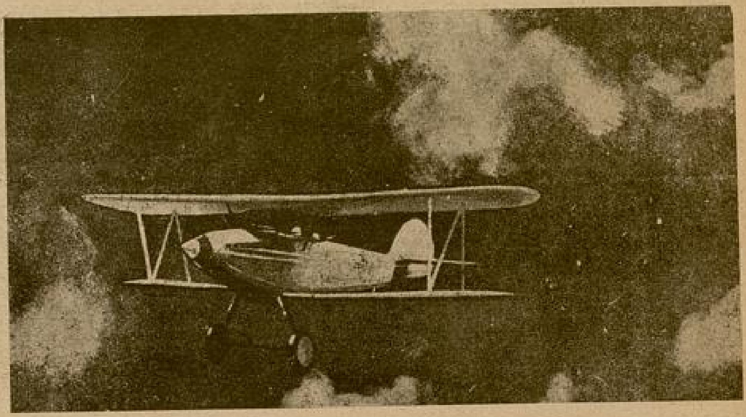

bir hüküm vermeyiniz! Sözlerini işidiyor. Az sonra motörü muayene eden mütehassıs herşeyin yerli yerinde olduğunu ve en ufak bir arıza bile mevcut bulunmadığını söyleyince kumandan:

— Demek fena birşey görmediniz? diye soruyor.

— . . . .

— Ne var? Samimî olarak söyleyiniz!

— Anlayamadığım bir şey var: Mülâzım Harvey dört saat uçtuğunu söylemişti. Halbuki depodaki benzin çok fazladır..

— Depodaki benzini derhal boşaltınız ve o benzini kamyonlar la kullanılmak üzere geriye veriniz!.

Harvey halâ şaşkın şaşkın bakıyor.

— Anlamadın değil mi? İşte misafirperverlik buna derler. Almanlar orada yalnız sana ikram etmekle kalmamışlar; motörüne de benzin doldurmuşlar. Fakat, kendi benzinlerinin bizimkinden çok daha hafif olduğunu ve bizim motörlerde kullanıldığı takdirde karborâtörleri bozacağını unutmuşlar.. bununla beraber, bravo Alman tayyarecilerine.. centilmen insanlar doğrusu!..

Şimdi artık Fon Eşvege'ye gliyoruz.

Görüyorsunuzya insanlar birbirlerini boğazlarken tayyareciler arasında ne centilmence, ve ne mertçe bir hattı hareket mevcuttu

Eşvege bütün İngiliz tayyarecilerince takdirle karşılanan bir tayyareciydi. Makidonya cephesinde birçok kahramanlıklar yapmış ve çok büyük muvaffakiyetler göstermişti. Hadiseyi bana anlatan İngiliz tayyarecisi diyor ki:

— Biz, tayyaresini görür görmez bunun Mülâzım Eşvege'ye ait olduğunu anlardık. O, ölümün bizzat kendisile alay edecek kadar cesur bir tayyareciydi. Korku ve tereddüt nedir bilmezdi. Her çıkışta muvaffak olarak dönerdi. Bu, bizim için günden güne fenalaşan bir hâl olmağa başlamıştı. Bilhassa bağlı balonlarımızın müdhiş bir düşmanı kesilmişti. O kadar metin ve sür'atli ateş ediyordu ki, bir düşman olduğu halde biz, onun hücumlarını zevkle seyrederdik. Fakat, günün birinde Eşvege fena birşey yaptı. Bunu nasıl yaptığını bilmiyoruz. Ancak yaptığı bu şey, tayyarecilerin vicdanlarında yazılı bulunan kanuna uygun değildi. Bir gün yeni bir tarassut balonu yükseltmiştik. Balon tabii bağlı idi ve henüz yükselmişti ki, birden kocaman bir kartalın balona doğru uçtuğunu gördük. Bu, hiç şüphesiz, Eşvege idi.. tayyareden bir ân içinde balona doğru kızıl alevlerden bir dilin uzandığını gördük. Balon parçalanmıştı. Tarassut sepetindeki arkadaşımız için paraşütle kurtulmaktan başka çare kalmamıştı. Filhakika arkadaşımız sepetten atlıyarak kendisini hava boşluklarına bıraktı. Sevinmiş ve paraşütünün açıldığını görerek alkışlamıştık. Fakat, nasıl oldu ve Mülâzım Eşvege o anda ne düşündü, bilmiyoruz.. tayyaresini yavaş yavaş inmekte bulunan arkadaşımıza doğru sürdü ve kızıl alevlerden bir dil daha gördük.. bu, bizim nizamnamelerimize, yazılı olmıyan nizamnamelerimize aykırı bir hareketti, bir cürümdü. O dakikada toplanarak Fon Eşvegeyi idama mahkûm ettik.

— Bu karar nasıl infaz olundu?

— Onu da söyliyeceğim: Bizim kararımız da bir cürümdü. Fakat, bilirsiniz ki, işlenen bir cürmü, bir ikincisi takip eder. Ertesi günü yeni bir balon daha yükselttik. Fakat bu sefer tarassut sepetine bir insan binmemişti. Oraya insana benzeyen bir manken oturtmuştuk. Çok geçmeden balona doğru ayni kartalın yaklaşmakta olduğunu gördük. Heyecan içinde idik. İşte kızıl alevlerden bir dil balonu yaladı. Fakat tam bu esnada havada müdhiş bir infilâk oldu. Balonun sepetine 250 kilogramlık infilâk edici bir madde koymuştuk. Elektrik düğmesine basar basmaz vukua gelen infilâk, yalnız balonu parçalamakla kalmadı; balona oldukça yaklaşmış bulunan tayyareyi de birlikte parçaladı. Bu, çok feci ve kahpece bir ölümdü ve bizi mertçe ve şövalyece çarpıştırmak istiyen nizamnamelerimize aykırıydı. Fakat Eşvege buna müstahak olmuştu...

İngiliz tayyarecisinden dinlediğim bu müthiş hadise, bir hikâye değildir ve dünya tayyarecilik tarihine böylece geçmiştir.

* * *

Aziz okuyucu! Tayyarecinin sözleri burada bitmiş bulunuyor. Hadise hakikaten enteresandır ve havacılık edebiyatında mühim bir yer tutacaktır. Büyük Harpte karşılıklı düşman tayyarecileri arasında Eşvege hadisesine benzer hadiseler azdır. Tayyareciler daha ziyade civanmerdane bir şövalyelikle çarpışmışlardır. Gelecek defa size bunun, tayyarecilik tarihine geçmiş, çok güzel ve ideal bir örneğini anlatacağım...

— *Başı 3 üncü sayfada* —

ince parmakları ile kuruladıktan sonra yıllar arkasında kalan bir hatıranın örtüsünü aralanmış gördü.

Yıldızlı bir yaz gecesi..

Onlar dört kişi tarasada konuşmaya dalmışlar. Fabrika bahçesindeki banklardan birinde iki güzel çocuk başbaşa oturuyor. Küçük kızın esmer yüzü, küçük erkeğin omuzunda saklı.. siyah bukleleri çocuğun yüzünü okşuyor. Kimbilir hangi ruh yakınlığı ile tabiatın güzelliğini seyrediyorlar?.

Patronun bakışları kendi gözlerinde duraklıyor. Ve o zaman genç anne içinden «Bu çocuklar birbirlerine nekadar yakışacaklar» diye düşünüyor.

Fakat Peride zengin bir adamın kızıdır. Kendi oğlu ise mütevazi bir işyar çocuğu.. o zaman kalbinde kıpırdayan hayal siyah bir bulutun arkasına gizlenmiş ve genç kadın bu hâl karşısında derin bir acı duyarak ağlıyacak gibi olmuştu.

Şimdi vaziyet tamamen değişmişti. Oğlu iyi kazanıyordu. Ve bir kızı mesut edecek hertürlü meziyete sahipti.

Tuğrula geçmişte kalan bu hayat acısını anlatırsa ne kazanacaktı? Zaten kocası kinci bir adam değildi. Ölürken herkesi afetmişti. Ona fenalık edenler de cezalarını bulmuşlardı. Annesi ile babasının hoyratlıklarının cezasını bir genç kız saadetinin üstüne yüklemeğe hakkı var mıydı?

Mademki yaşama zorluğu karşısında Peride ayakta durabilmiş, şerefinden fedakârlık etmeden hayatını kurtarmıştı. Şimdi o hertürlü rabata, en temiz bir sevgi ve saadete lâyikti. Peridenin hayalini yarıda kesmeğe, temiz sevgisini kalbinden söküp atmağa hakkı yoktu.

Perideyi gördüğü dakikada tanımıştı. Ve bütün bir gün geçmiş yarası içinde kanamış, kalbi, ruhu bin zorluğa göğüs vererek aşılan yılların acısı ile yeniden altüst olmuştu. Fakat o içli bir kadındı. Sevgiye saygı duymamak elinden gelebilir miydi hiç? Eski bir karar karanlığında gömülü kalan sırları deşmeğe lüzum görmeden ertesi gün oğlunu kollarına aldı, ve tatlı tatlı dökülen gözyaşları içinde yavrusunun saadetini candan kutluladı..

Söyleyen Kalbımdir: 9

Yazan: Tevfik Tanyolaç

Benim, seni daha iyi yaşamam için; gökteki yıldızlar, bulutların ardına çekildiler.

Seninle başbaşayım. Yüzündeki yıldızların beni derin düşüncelerine, varılmaz kaynaklarına bağladıkları bir geceydi.

Sana yaprakların arasında çırpınan bir ışığı gösterdim:

— Görüyor musun, dedim. Bunalan yaralı bir kuştur bu.. hem de ayağından bağlı.

Bütün bu yanış, solacak birkaç yaprağın avuçları içinde sönecek.

Uzakları hiçe sayan ve aydınlatmak için doğan bir ışık için ne acı bir sonuçtur bu.

Eğer rüzgâr olmasa, onun sana yalvaran bakışlarını bile göremiyecektin. Yapraklar onu o kadar sarmış ki. Kandırmak için doğan ve fakat topraklar, taşlar altında kaybolan bir kaynağın da bundan farkı ne?.

Bakışlarımız, yaprakların ağında çırpınan ampulde bir tek bakış oldular.

Rüyalı bir mayıs gecesini hatırladım. Saçlarını öpen o bahtiyar ateşböceğini hatırladım. Pınar başındaki sular da saadetin son zevkini bulmuşlardı o ışıklı gecede.. yeraltının sayısız ve karanlık maceralarından sonra, yeryüzünde ellerini öpen sulardaki sevince imrenilmez mi?..

Yaratıcılığın tılsımını avuçlarından toplıyarak, parmaklarının arasından kıymetli taşların pırıltıları ile toprağa damlıyorlardı o gece.

Bu yıldızların bizi yalnız bıraktıkları bu gecede o mes'ut pınarın şırıltısını duyuyorum.

O gecedeki gibi, sana ellerimi uzatacaktım. Korkuyorum.

Eriyeceksin, bir rüya gibi dağılacaksın. Yarattığın nazlı renkler gibi uçacaksın diye korkuyorum.

Kollarım sarkan iki kanattır.

Senin insan kalbinin en özlü çarpıntılarını yaşatmak isterdim. Çarpan kalplerin söyliyecekleri bu en güzel şiirini ben yazmak isterdim. Ne yazık ki, şair değilim.

Karanlık geoelerde güneşle ayı aratmıyacak heykelini ben yapmak isterdim. İnsanlar, sevgi çelenklerile bu heykelin ayaklarını süslesinler diye, ne yazık ki heykeltraş değilim.

Hiç bir objektifin yakalayamadığı yüzündeki manayı yaratan ebedî, bahar ruhlu bir ressam, mustarip insanlığa sonsuz saadeti adayan seslerini toplıyan bir ses şairi olmak isterdim.

Ne yazık ki, hiç biri değilim. Kendime acıyorum bu gece.

Hiç bir mahkemenin ağır hükmü, bu acımak kadar öldürücü değildir. Yaprakların arasında çırpınan ışığın acısını ve bahtiyar ateşböceğinin saadetini düşünüyorum.

Bırak, gözlerine dalarak Memişana'nın masalını anlatayım sana.

Ellerimi sana niçin uzatamıyorum, anlıyacaksın. Ellerimi uzattığım zaman, dağılan o rüya sensin bence.. mağarada bana, Memişanayı anlatan o kız...

Ve belki bir gözyaşı gibi ruhumun pasını yıkar. Bırak, yine gözlerine dalarak kendimi bulayım.

Memişanadaki KIZ

Yazan:
Tevfik Tanyolaç

Dinle.

Bir Mayıs günü idi. Suşehrinde idim. Kelkit, kasabayı ortadan derin bir yarla bölmüş, döğünerek akıyordu.

Ağaçların dalları suya eğilmiş, çiçekten kadehlerle köpüren sulardan hayat içkilerini dolduruyorlardı.

Yolumun üstünde telâşlı bir kadın gördüm. Bu, genç bir anneydi. Yavrusunu göğsüne bastırmış, gidiyordu.

Biledis'in bülbülleri ünlüdür. Bu Mayıs gününde en sıcak seslerle eşlerini çağırıyorlardı. Genç annenin kucağındaki yüzünü görmediğim çocuğunun sesi, beni bülbüllerin şakımaları içinde buldu.

Çocuk ağlıyordu. Bu ağlayış şen çocuk kahkahaları ile bitecek bir ağlama değildi. Bu ağlamada açmadan kopan bir tomurcuğun düşüşündeki acılık vardı. Sordum:

— Bacım, derdin nedir? Bu küçük niçin ağlıyor?.

O, carını yüzüne götürmedi, diz çöküp eteğine sığınarak gizlenmedi. Geldi, geçti.

Ölümün elinden can kaçıranlar, yahut da ölüme koşanlar birşey söylemezler. Bu demlerde artık söyliyecek birşey kalmamıştır. Ya gözlerinde nem, ya alınlarında çizgi veya dudaklarında bir tebessüm vardır böyle insanların! Genç kadınla ilgilendim, peşi sıra yürüdüm. Bu kadının da gözleri bir güz yaprağı gibi nemli, yıldızsız bir gece gibi karanlıktı.

Yolumun üzerinde kağnısını çeken, öküzü kadar kavruk bir ihtiyar nineyle, kocamış bir erkek buldum.. Sordum:

— Oğul, tasa etme. Bu kadın, Memişanaya gider. Göğsünde sütü tükenmiştir. Bu yer, bir ziyarettir.

— Nine, dedim, Memişana kimdir?

Boş gözlerle yüzüme baktı:

— Bilmiyorum oğul.

— Ya sen koca dayı?

— Bilmiyorum oğul...

— Bunu bir bilen yok mu?

— ...

— Neresi burası?

Nine, nasır eldivenli parmağı ile gösterdi:

— Aha, bu yarın üzerindedir Memişana...

Ninenin gösterdiği yere doğruldum. Burası bir mağara idi. Siyah bir göz bebeği gibi yüksekten sulara bakıyor. Çevresini saran yeşillik, çiçekler onu bir yeşil göze benzetmiş..

Ağaçların arasından giden kadının uzaktaki bir gölgesi oldum.

Genç anne, yalçın sırtı tırmandı. Mağaraya yollandı. Ve yeşil gözün simsiyah gözbebeğine süzüldü. Bir sürü yabanî güvercinler mağaradan havalandılar ürkek bakışlar gibi. Kadın dalgındı. Bir fundanın ardından onu seyrediyordum. Ellerini mağaranın tavanına kaldırdığını ve bir takım hareketler yaptığını görebiliyordum.

Biraz sonra, genç kadın gülerek çıktı. Artık gözlerinde o korkunç gece yoktu. Elleri ve yüzü ıslaktı. Mağaranın üzerindeki çiçekli çimenlere doğru çekildi, gitti. Kuş seslerine karıştı.

Mağaradayım. Güneşin yumuşak ışıkları suyun halkalarında eriyor. Yalçın tavanından düşen su damlaları birteviye halkaları işlemekte ve meçhul bir bileğe nurdan bilezikler takmaktadır.

Damlaların ne tatlı, ne candan bir sesleri var. Kelkitin uğultusu buraya kadar yükseliyor.

Kadının gözlerindeki gece, benim de gözlerimi bulmuştu. Mağaraya sordum:

— Memişana, senin, en kocalardan bile öğrenemediğim sırrın nedir?

Kucağına sokulan sütünü kaybetmiş bir anneye inancı veriyorsun. Bu gizini bana bağışlasan olmaz mı?.

Yalçın tavandan süzülen dupduru damlalar, suyun içinde birleştiler. Bir kız doğdu, dupduru bir kız. Yabanî güllerin renklerini rüzgâr taşıdı. Kır menekşelerinin maviliklerini, lâlelerin yakıcılığını topladı. Yalçın tavandan

süzülen dupduru damlalardan doğan kızın rengini, gözlerini işlediler. Papatyeler bir örtü oldu ve onun şimdi karşımda yarı çıplak duran vücudunu daha mânalaştırdılar. Sudaki halkalar, başındaki kumral saçlarını dalgalandırdılar.

Baharın nabzındaki hayatın kendisi karşımda idi.

Uzun kirpiklerini araladı. Dudaklarında tatlı bir gülümseme ile söze başladı:

— Işığa bir yaprak gibi uzanan insan oğlu, sırrım veriyorum:

Bir zamanlar bu memlekette bir damla su yoktu. Her taraf kuraklıktan yanardı.

Yağmur, göğün gönderdiği bir sadaka idi.

İnsanlar aç, toprak aç, dereler kupkuru bir damardı.

Sapanlar, ancak toprağın sırtını kaşıyabiliyordu.. Yer o kadar kıraçtı ki.. En sert sapan demirleri bir teneke gibi bükülüyordu. Bir gün, bu kurak memlekete bir yaban geldi. Bu bir demirci idi. Onun döğdüğü sapanların yüzü dönmedi. Onun sapan demirleri en kıraç toprağı pamuk atar gibi sürüyordu. Yolunu şaşıran yağmurlar da tarlaları suluyordu.

Bu demirciyi duymıyan kimse kalmadı. Onun yaptıklarını öğe öğe bitiremiyorlardı, çifçinin yüzünü güldürmüştü.

Bir gün bileziklerim kırıldı. Kuyumculuktan da anlar, diye sağlık verdiler.

Onu bir mağara içinde çalışırken gördüm, dönmek istedim, onu yadırgadım. Alnından ter bu mağaranın tavanından süzülen damlalar gibi yağıyordu.

Örsün üzerinde sanki bir demir değil, bir demet çiçek vardı. Mavi, kırmızı, bembeyaz benekli çiçeklerden bir demet..

Kırık bileziğimi yaptı..

— Senin parmakların bu bileziğin en güzel anahtarlarıdır, dedi.

— Sözlerinden birşey anlamadım, dedim.

O, kuru dudakları ile gülümsedi:

— Sana birşey soracağım, dedi.

Benim karşılığımı beklemeden sordu:

— Sen, neyi seversin?

— En mükemmeli.

Yaban demircinin böyle sözler konuşacağını ummuyordum, bu şaşkınlıkla hiç kimseye söylemediğim sırrı ona verdim.

— Sen, benim hiç kimseye söylemediğim biricik sırrımı öğrendin. Sen de bana, bu işlediğin demirin sırrını söyle, dedim.

Bakışları, sıcak öpücükleri yüzümde dolaştı.

— Ben, sırrımı herkese söyledim. Fakat bu dışardaki uğultu ne?

Dışarda haykırmalar vardı. Ellerinde çekiçlerle bir sürü adam bayıra tırmanıyordu.

— Sözlerimi dinle ve buradan kaç. Çünkü bu gelenler seni anlıyamazlar,

Suların kızı sustu...

seni yaşıyamazlar, seni görmezler. Ben senin ellerini öpmeğe geleceğim, bir anahtar halkası olan bileziğini kaybetmiyeceksin. Daha fazla söyliyemiyeceğim, buradan kaç buradan, ben geleceğim ellerini öpmeğe ve sırrımı söylemeğe.. Onların öğrenmek istediklerini de.

Beni, mağarasının dışarıya çıkaran gizli bir yoluna soktu. Merak, ayaklarımı çiviledi. Mağarada haykırıyorlardı.

— Sen bize sırrını vermedin. Kıraç toprakta işliyen sapanın sırrını.

Onun çınlayan sesini duyuyorum:

— Ben sapanlarıma alnımın terini su diye veriyorum.

— Biz de onu veriyoruz. Biz de senin dediğin gibi yaptık, yine tersyüz ediyor sapan demirlerimiz. Yakalayın şunu. Vay, vay.. Alınterinde bir yüz var. Bir kadın yüzü.. Bir kadın yüzü..

Yine demircinin çınlıyan sesini duydum:

— Evet, bütün sır bundadır.

— Ver onu bize.

— Olamaz. Yalnız alınteri birşey vermez.

— Ver onu bize..

— Verilemez.

— Ya ondan, ya candan vazgeç.

— Yağmursuz toprak, güneşsiz gök ne eder.

— Parçalayın yabanı!.

Oradan kaçarken, boğuk sesler beni kovalıyordu. Koşuyordum.. Fakat hep o ter damlasındaki yüzü düşünerek koşuyordum.

Bu mağarayı buldum. İçine sığındım. Dışarıda korkunç gökgürültüleri, yağmurlar, şimşekler biribirine karışıyordu.

Bu kurak memleket ortasından yarıldı. Demircinin mağarasından tufanlar boşandı.

Çifçilerin sesini duyuyordum:

— Gel yiğit, gel yiğit.

Diye bağırışıyorlardı.

Kimisi de (gel git) diye çırpınıyordu. Elimi bu mağaranın yalçın tavanına dayamış, düşünüyordum: Artık o demirciyi göremiyeceğim. Alnının terindeki o kadını öğrenemiyeceğim. Ve o gelmiyecek. Onu parçalıyanların sesleri halâ kulaklarımı yırtıyor.

Düşünceme onun sesi cevap verdi:

— Korkma, diyordu, ben sözümde durdum. Müsaade et de ellerini öpeyim: ve sana, sevgilimi göstereyim.

Tavandan sular damlamağa başladı. Bunlar onun alnının teri gibi iri iri idiler.

Yine onun sesi:

— Bak, damlalara bak, benden hiç kimsenin alamadığı yüzü gör, sahibimi gör.

— Bunlar, benim yüzümdür.

— Evet, senin yüzündür. Ben, her zaman çiçeklerin içinde, başakların tanelerinde, yaprakların renklerinde, her güzel ve iyinin içinde seni saklıyacağım.

Bırak ellerini öpeyim. Sudaki halkalar, anahtarlar gibi tutan birer bileziktir. Benim sevdiğim en mükemmeldi.

En mükemmeli sende buldum.

Bu sırada içeriye giren Memişana:

— Ah kızım, sen erdin. Dayandığın yalçın kayadan bağrı kandıran sular damlıyor ve sular seninle konuşuyor.

Benim, sütüm kesildi. Çocuğum açlıktan ölecek. Bana süt ver.

Yine onun sesini duydum:

— Bir yudum sun.

Memişananın, göğsü süt doldu. Ağlıyan çocuğunu susturdu, ellerime kapandı.

İşte o gündenberi buraya Memişana diyorlar. Kelkit (gel git) odur, onun içindeki de benim.

. . . .

Suların kızı sustu. İri kirpikli gözleriyle yüzüme bakıyor. Dudaklarında adıyan o tebessüm.

Ellerimi uzattım.

— Nolur? dedim.

Bir şarıltı duydum. Bir billûr sesi. Artık karşımda kız yoktu.

Dışarıda yıldızlar parlamağa başlamıştı. Yabani güvercinler mağarada yuvalarına dönmüştü. Dem çekiyorlardı.

Damlaların tatlı ve yaratıcı seslerini duyuyorum.

* * *

Günler geçti, o kızı bulurum diye bir hafta aldandığım günler oldu. Birbuçuk gün, yarım gün aldandığım günler var. Ben, yalnız o kızı seviyorum. Memişanada gördüğüm o kızı seviyorum. Demircinin sevdiğini.

«Çağlayan» ın Yüksek Saz ve Ses Heyeti

FOTO ÜNİVERSİTE REKOR

Gramofon Plâkları Nasıl Dolduruluyor?.

Gramofon plâklarının nasıl yapıldığını bilmem biliyor musunuz? Eğer bilmiyorsanız, gelin size bunu, ben anlatayım.

Plâkların nasıl yapıldığını anlatmadan evvel, plâğın cemiyetler dahilinde oynadığı rolü kısaca izah edeyim:

Fevkalâde bir konser, iyi bir müzik; gramofonun icadından evvel aristokrasiye münhasırdı. Onlar, yüksek kompozitörlerin eserlerini, müzisyenlerden dinlerler ve ruhlarını herdem tazelerlerdi. Halbuki halk.. bu konserlerden her vakit mahrumdu. Halkın müziği, kulaktan kulağa gelen, tekâmül etmemiş seslerden ibaretti.

Söylemeğe bilmem lüzum var mı? Değil medenî insanın, iptidaî insanların bile yemek ve içmek ihtiyacı kadar müzik ihtiyaçları da vardır.

Hayvanlardan beşeri ayıran en mühim kuvvet ruh olduğuna göre, gıdası da müziktir.

İşte bugün fen, gramofonu icatla ölmez san'atkârların, meşhur şantöz ve şantörlerin sesini bize plâklar vasıtasiyle kolaylıkla ve ucuza dinletiyor.

Birgün gazetelerde okuyoruz:

(Avrupada, Amerikada, yani, dünyanın herhangi bir köşesinde kalpleri titreten ilâhî bir kadın sesi...)

Merak ediyoruz, biz de bu sesi duymak istiyoruz.

Yazan:

NİYAZİ ACUN

Sanatkâr Münür Nureddin

Bir de bakıyoruz ki, aradan çok zaman geçmeden bu ses plâklar vasıtasiyle dünyanın herbir köşeşine yayılıyor.

Hulâsa etmek lâzım gelirse; yirminci asır medeniyetinde âhenkli güzel sesler bütün dünyayı dolaşıyor, demek daha doğrudur.

* * *

Dünyayı plâklar vasıtasiyle dolaşan güzel sesleri dinlemek nekadar tatlı ve heyecanlı ise, plâkların da nasıl imâl edildiğini öğrenmek de, zannederim sizleri o kadar alâkadar eder.

Her milletin kendi ruhundan kopup taşan nağmeleri vardır.

Bizim de kendimize has olan musikimizi, müzik ihtiyacımızı temin için, plâklara kaydetmek suretile, memleketin en uzak köşelerine yaymak lâzımdır.

Her sene, olduğu gibi, bu sene de Beyoğlunun en meşhur san'atkârlarını sahnesinde toplıyan Çağlıyan gazinosunun sahiplerinden, kıymetli dostum bay Faruk; bütün dünyaca tanınmış "Sahibinin sesi" nin Yeşilköydeki plâk fabrikasını gezebilmemin, ancak san'atkâr Bay Artaki tarafından kabil olabileceğini söyledi.

* * *

Mazisi müzik san'atile dolu olan Bay Faruğun dediği doğru. Plâk fabrikasını iyice tetkik etmek için, fabrikaya Bay Artaki ile gitmeli.

Fakirleri ve bilhassa öksüz talebeyi okutmak suretile insanlığa ulaşmış merhum Keseryanın, modern Avrupa müesseselerinden farksız, Beyoğlundaki modern müessesesinin ikinci katına asansörle çıktım. İkinci kat galiba büro... Bayanlar ve baylar yazı ve hesap işlerile meşgul.

Gözleri gözlerime ilişen zarif giyinmiş bir bayana, bay Artakinin odasını sordum.

Bayanın işareti üzerine asansörden çıkınca sol taraftaki kapıdan içeriye girdim, içerisi bir hayli kalabalık.

Beni, bu gün plâk fabrikasına götürüp gezdirmek lütfunda bulunan sanatkâr baba [*] Artaki, anlatmakta olduğu sözleri yarıda bıraktı ve bana, kendine çok yakışan mütevazi tebessümlerile:

— Buyurunuz, diye yer gösterdi.

Odadaki kalabalık hiç te yabancı değil. Ekseriyeti, Çağlayan gazinosunun meşhur san'atkârları teşkil ediyor.

Çağlayan lôkalinin müşterilerinin dertlerini, hazin sesile alevleyen bayan Ayda.. Köşedeki koltukta pardesüsü ile oturan ve gözlerinin içi daima neşelerle parlıyan kemanist Cevdet, yanında mütemadiyen parmaklarile oynıyan darbukacı Hasan, yeni aldığı sepetli motosiklete binmek için istical eden ve plâtuvarı giyinen kanunî Ahmet; ilâhiî bestekâr Hasan. Bu gün şansım varmış. Size şimdi tanıttığım artistler de plâk doldurmağa gidiyorlarmış.

Sanatkârlar arasında bulunmak ve onların samimî sohbetlerinden istifade suretile neşelenmek kadar dünyada acaba ne vardır?

Aman! Ne tatlı konuşmalar, ne tatlı espriler... Hele darbukacı Hasanın gevrek gülüşlerini duymak. Doğrusu, bedava eğlenmek işte buna derler. Vaktin geçtiğini insan hisetmiyor bile...

***

Tren Sirkeciden yavaş yavaş uzaklaşıyor. Nafia Vekili sayın Ali Çeintkayanın, Sirkeci banliyö hattının fiyatlarını ümidin fevkinde ucuzlatması üzerine, yazın her seferinde oturulacak yer bulunmıyan kompartmanlar, şimdi aybaşına yaklaşmış keselere benziyordu.

Kemanî Cevdet, Safiyeve arkadaşları ile Eskişehire konser vermeğe gittiklerinde orada, tayyarecilerin daveti üzerine tayyareye bindiklerini ve duydukları heyecanları ballandıra ballandıra anlatıyor.

Memlekette müzik sanatının sayılı âşıklarından olan bestekâr Artaki söze katıldı;

— Azizim, şu mevzuu değiştirseniz çok iyi edersiniz. Tayyareye binmesi-

Bayan Fikriye Gürses

nin çok heyecanlı olduğunu söylemek fazladır. Ben tayyareye binmeden, bindim diyenlerin lâfını duyunca heyecana kapılıyor ve tüylerim ürperiyor, kaldı ki tayyareye binmek...

Sanki, şimdi biz, tayyareye binmeğe gidiyormuşuz gibi, bütün sanatkârlar bay Artakiyi iknaa çalışıyorlar.

Kemanî Cevdet:

— Bugünkü tayyarelerde kaza adedi binde bir, korkulacak ne var?

Darbukacı Hasan;

Kemanist ve bestekâr Cevdet

Kanunî Ahmet

— Paraşütü unuttunuz..

Bestekâr Hasan:

— Denizde, karada kaza olmuyor mu?..

O ise, muhataplarına şu cevabı veriyor:

— Daha dünyada ilâhî sesler dinlemek istiyorum, bu sebeple yaşamağa çok ihtiyacım var.

***

Yeşilköyde trenden indik. Bugün hava nekadar güzel. Sanki yazdan kalmış bir gün,

Şehrin pis havası ile kirlenen ciğerlerimi temizlemek için, Marmaranın mavi sularından buseler alarak esen ılık rüzgârı derin derin teneffüs ediyorum.

İstasyondan ileride, Ortaçağdan kalma bir şato gibi görünen çamlar arasındaki fabrikaya yürüye yürüye geldik.

Fabrika bu gün çalışıyormuş.. Fakat ses, sada yok!..

Şişmanca bir zat bizi istikbal etti. Bay Artaki beni, bu zatla tanıştırdı:

— Bay Aleksan.

***

Bay Artaki, plâk doldurmadan evvel provalarda bulunmak üzere, bizden ayrıldı.

Fabrikanın ustabaşısı ile fabrikayı dolaşıyoruz. Hem de çok mu çok gürültüsüz işleyen fabrika neresidir? diye size bir gün bir sual vaki olursa, aklınızda bulunsun, plâk fabrikalarıdır, deyiniz. Yukarıda söylediğim gibi gürültüden eser yok!.

Üçüncü kattayız. Gözleri çelen bir takım banyolar, kazanlar olan dairelerden geçtik, denize nazır tek pencereli müstatili bir odaya girdik.

Usta, sinema film teneke kutularına benziyen birçok kutulardan birini açtı. İçinde üç, dört santim kalınlığında açık sarı renkte, mücellâ plâk şeklinde bir balmumunu gösterek:

— Bu gördüğünüz balmumudur. Mumun sert olması için içine reçine konmuştur. Bu mumlar tornadan çıkmıştır. Mumlar ne kadar parlak olursa, plâk ta o kadar parlak olur.

— Bu mumlar burada mı imâl ediliyor?.

— Hayır, İngiltereden geliyor.

Usta birtakım yeni âletleri gösteriyordu.

Sordum:

— Usta, dedim. Şimdi, mikrofon işliyor. O sesi evvelâ ne üzerine zaptediyorsunuz?

Kedersiz insanlar gibi cevap verdi:

— Gayet basit. Mikrofon işleyince ses alma odamıza gelir. Odada bir gramofon vardır, mum bu gramofonun üstüne konur ve döndürülür. Mikrofondan gelen ses, elmas iğneye geçer. Elmas iğne bu balmumunun üzerine konur, iğne bu suretle balmumuna müessir olur.

Sağ tarafta duran diğer bir yığından bir teneke kutu alıp açtı. Bu da bir balmumu idi. Dikkatli bakılınca, dolmuş plâklardaki gibi ince yollar görünüyordu.

Usta:

— Bu gördüğünüz plâk dolmuştur. Plâğın üzerine elinizi sürerseniz, elinizin izi kalır. Bu el izi, bu kopya va-

(Arkası 15 inci sayfada)

[*] Bay Artakiyi bütün müzik sanatkârları severler ve kendisinden hertürlü yardım gördüklerinden ona "baba" sıfatını vermişlerdir.

La Dame aux Camélias

Roman ve piyesini
yazan:
Alexandre Dumas Fils

Hikâyesini
yazan:
RAGIP ŞEVKİ

Asıl ismi Marguerite Gautier olduğu halde Pariste herkes onu La Dame aux Camélias diye anardı. Hiçbir zaman kamelyadan başka bir çiçek kullanmazdı. Her ayın 25 gününde kamelyalar beyazdı, son beş gün içinde de kırmızı.. Champs - Elysée'ye kışın büyük bir kişmir şala bürünerek, yazın da çok sade bir elbise ile araba içinde gelirdi. Dudaklarında, dostlarına ve tanıdıklarına karşı bir düşes gibi vakur bir tebessüm taşıyarak geçer, birkaç turdan sonra Antin sokağındaki apartmanına dönerdi.

Bütün Paris onu tanırdı. Metreslerin en güzeli, en mânalısı, en vakuru idi. Parise bir köyden geldiğini, köyde bir kızkardeşi olduğunu söylerlerdi. Şimdi ihtiyar bir dük ile beraber yaşıyordu. Fakat herkes biliyordu ki, Marguerite hastadır. Onun ruhu, derunî bir mücadeleden sonra bitap kalmış gibi, büyük bir gam ve kasavet taşıyordu. Fakat buna rağmen her akşam Parisin büyük bir tiyatrosunda, yanında ya kont N... ile, yahut ta komşusu ve kadın ahbabı madam Prudance ile beraber görünürdü. Yine locasında bir demet beyaz veya kırmızı kamelya bulunurdu. Tiyatronun imtidadınca ağır önündeki kutudan şekerlemelerini yer, dürbünü ile locaları tetkik eder, perde arasında da şakrak kahkahaları duyulurdu. Yine herkes bilirdi ki Marguerite birçok âşıklarını yiyip bitirmiş, birçoklarını bedbaht etmiş 22 yaşında fettan bir kokottur. Bütün hareketleri, sanki saadet bulamadığı hayatının intikamını alır gibi, dürüst ağır ve gaddardı. Dük'e nekadar ıstırap ve acı veriyorsa, kont N...e de okadar eziyet çektiriyordu. Bundan başka birçok âşıkları vardı ki, onun kahredici havası ile ya iflâs etmişler, yahut ta bütün servetlerini kaybederek bir köşeye çekilmişlerdi.

Beynelmilel bir şöhreti olan Dumas Fils'in bu harikulâde eseri, yeryüzünde en çok okunan romanlardan biridir. Kadınlar 1852 yılındanberi, sayfalarında en güzel ve en hazin bir aşkın hikâyesini saklıyan La Dame aux Camèlias'yı ellerinden düşürmemişlerdir. Bazan, zamanın külleri arasında kaybolan bu romanın ve bu piyesin, birdenbire yeniden ortaya çıktığı, yeniden hararetle okunduğu.. veya temsil edildiği görülür. Sinema bu yıl bu enfes aşk hikâyesini bir defa daha hatırlatmağa vesile oldu.

Ragıp Şevki, titiz bir çalışma ile bu beynelmilel eseri bir hikâye haline soktu ve okuyucularına verdi. Yüksek sosyetenin kibar, ince ve içli bir kapatması olan Marguerite Gautier ile, 24 yaşında saf bir delikanlı olan Armand Duval'ın bu hazin aşk hikâyesini üç sayımızda zevkle okuyup bitirmiş olacaksınız.

***

Fakat birgün herşey değişti. Marguerite ilk

defa şuuru ile değil, kalbi ile yaşamağa başladı.

Kamelyalı kadına âşık birçok gençler gibi Armand Duval da, onun havası içine girmek, onun kalbini kazanmak arzusuna düşmüştü. Genç adam Pariste doktorluk tahsil ediyordu. Fakat bu tahsil daha ziyade sözde kalıyor ve babasından aldığı aylıkla gecelerini ve gündüzlerini tiyatrolarda, eğlence yerlerinde geçiriyordu. Birgün bir mağaza önünde bir araba durdu ve içinden beyazlara bürünmüş bir kadın indi. Armand Duval'ın, bu harikulâde kadının güzelliği karşısında adetâ kalbi tutuldu. Onun mağazaya girişini hayran hayran seyretti ve uzun müddet çıkmasını bekledi. Sonra ufak bir bakışa olsun kavuşabilmek kaygısı ile, beyaz kadının yolu üstünde durdu. Fakat kadın ona hiç bakmadan arabasına binmiş, uzaklaşmıştı. Armand, yeis içinde olduğu yerde kaldı. Sonra öğrendi ki bu kadın Parisin en güzel gözdesi ve herkesin tanıdığı kamelyalı kadındır.

Bu tesadüf bir kere de Opéra Comique'de vaki oldu. Armand bir arkadaşile tiyatroda iken kamelyalı kadının locasına girdiğini gördü. Arkadaşından bu kadın hakkında malûmat istedi. Halbuki arkadaşı matmazel Marguerite Gautier'i tanıyordu. Genç adamla kamelyalı kadını tanıştırmağa karar verdi. Beraber La Dame aux Camélias'nın locasına gittiler, genç kadın, delikanlının nezaketle konuşmasına karşı, onunla sırf fena bir anı geciktirmek yüzünden tanıştığını ima etti. Armand, bu söze karşı ayağa kalktı, kendisini rahatsız etmiyeceğini söyliyerek çıktı, arkasından da La Dame aux Camélias'nın kahkahalarla güldüğünü duyarak yeis içinde kaldı.

Günler geçiyor, fakat Armad Duval, kamelyalı kadını unutamıyordu. Birkaç defa onu tiyatroda gördüğü halde tanınmadığını hissetti. Fakat birgün Marguerite Gautier'nin hasta olduğunu işitti. Artık hergün Antin sokağına gidiyor, ismini vermeden genç kadının sıhhatini hizmetçilerinden soruyordu. Kamelyalı kadının havali gözü önünden eksik olmuyordu.

Marguerite, dudaklarında acı bir tebessüm olduğu halde ayağa kalktı :
— Ah, bu hiç te çekilecek zahmete değer birşey olmaz ! dedi.

Nihayet Marguerite hastalıktan kurtuldu. Yine tiyatrolarda görünmeğe başladı. Bir gece Armand Duval, bir arkadaşı vasıtasile tanıştığı madam Prudance ile, genç kadın hakkında konuşuyordu. Sonunda aralarında anlaştılar. Tiyatro dönüşü Marguerite'in apartmanına gittiler. Genç kadın onları nezaketle kabul etti ve piyanosunda birkaç hava çaldı, geç vakit supeye oturdular. Bu müddet zarfında genç adam, güzel kadının havası içinde sanki mestolmuştu. Bütün ufaktefek sözlerine karşı Marguerite dik ve dürüst cevaplar veriyor, onun ümidini kırıyordu.

Supede Marguerite bir aralık çok güldü, öksürüğe yakalandı ve yatak odasına koştu. Prudance onun bir müddettenberi kan kustuğunu söylüyordu.

Armand Duval dayanamadı, onun arkasından gitti. Genç kadın, bir mumla aydınlanan odasında bir kanapeye uzanmış, ağzı açık, sapsarı nefes alıyordu. Armand'ın içeri girdiğini görünce doğruldu. Genç adam kısık bir sesle :

— Madam kendi kendinizi öldürüyorsunuz. Sizin dostunuz, sizin akrabanız olup böyle kendinize fenalık etmenizin önüne geçmek isterdim, dedi.

Marguerite, dudaklarında acı bir tebessüm olduğu halde ayağa kalktı:

— Ah, bu hiç te çekileçek zahmete değer birşey olmaz. Ötekiler, beni sevenler, ne yapıyorlar ?. Haydi, haydi geliniz, gidelim ! dedi.

Armand Duval yerinden oynamadı. Genç kadının uzattığı elini tuttu ve gözyaşları içinde öpmeğe başladı. Marguerite ellerini çekmedi.

— Eh, canım, siz çocuksunuz ! dedi ve delikanlının yanına oturarak ilâve etti :

— Bakın ağlıyorsunuz, neniz var?

Sonra onun çok iyi yürekli olduğunu, bu hastalığın uykusuzluktan, sefahattan ileri geldiğini, zaten kendisi gibi bir kızın yeryüzünden eksilmesi hiç te bir kayıp sayılmayacağını söyledi.

Armand Duval onun ellerini bırakmadan uzun boylu yalvardı. Sıhhatine bakmasını, bunun için kendisini bir kardeş olarak kabul etmesini söylüyor;

— Sizi ben iyileştireceğim, diyordu.

Genç adam üç yıldır çektiği ıstırabı anlatıyor, Marguerite'e, hastalandığı zaman nasıl hergün gelip sıhhatini sorduğunu, kendisini tiyatro dönüşlerinde nasıl takip ettiğini anlatıyordu.

La Dame aux Camelias bunları uzun uzun dinledi. Evvelâ dudaklarında müstehzî bir tebessüm vardı. Sonra bu tebessüm silindi, yerine tatlı ve tabiî bir tebessüm geldi.

Genç adam kendisini kollarına aldığı zaman kalbinde güzel bir çarpıntı hissederek doğruldu. Onun bütün anlattıklarına karşı, yine dik ve biraz acı konuşmaktan vazgeçmiyordu. Armand Duval ise bütün kalbi ile konuşuyordu. Nihayet Marguerite, genç adamın kollarında iken tatlı bir sesle sordu:

— Demek beni çok, pek çok seviyorsunuz öyle mi? Peki, bu büyük sevgiye mukabil ben size ne yapayım?

Genç adam, onu kolları arasında kuvvetle sıkarak :

(Arkası 24 üncü sayfada)

KIRMIZI BALIKLAR

YAZAN: CAHİT UÇUK

№ : 10

— Nereye Filiz?

Genç kız gülerek

— Gezmeğe anne, dedi, merak etme akşama geç kalmam...

Birşeyler daha sormaması için, eliyle bir selâm uçurarak, döndü.

Biraz sonra güneşli yolda, geniş adımlarla yürüyorken, sağ avucunda tuttuğu kırmızı, parlak elmayı ısırarak yiyordu. Bütün vücudundan bir gençlik, sıhhat ve neşe taşıyordu.

Elmayı bitirince, kalan çekirdekli yerini, yolun kıyısındaki boş arsaya fırlattı. Arada bir kolundaki saate bakıyordu. Vakit daha erkendi. Sokaklar boş gibiydi. Yalnız, büyük güğümleriyle sütçüler geçiyor, bazı kapıların önlerinde duruyorlardı.

O, gözleri sonsuz bir keyifle parlıyarak, yanlardaki çiçekli bahçelere, panjurları kapalı köşklere bakıyor, yarı açık dudaklarında bir yürüyüş şarkısı mırıldanıyordu.

Birden, kısa bir zaman önce, bu kadar canlı olmadığının farkına vardı. Yollarda bakışları sakin, başının içi günün vazifeleriyle dolu, daha ağır yürürdü. Buna, böyle değişmiş olmasına sevindi. Adımlarını sıklaştırırdı. Topuksuz, altları lâstik spor pabuçları, kaldırımları incitmiyor, taşlar onun adımlarından memnun, ses çıkarmıyorlardı.

Koşuyor gibiydi. Vücudunun ikiye böldüğü taze, çiçek kokulu sabah rüzgârı yüzüne çarpıyor, kulaklarında bir uğultu yapıyordu.

Küçük yokuşun başına gelince, birden sevindi. Yüzünü, ruhunun aydınlığı kaplıyarak, güldü.

Hasan, başı açık, üzerinde gri bir pantalon, beyaz bir eşofman, yokuşun alt ucunda duruyordu.

Biribirlerini görünce, el sallıyarak selâmlaştılar. Hasan yukarı, Filiz aşağı doğru koşarak, yolun ortasında birleştiler.

Genç erkeğin kumral, dalgalı saçları dikkatle taranmış, yüzünde iyi uyumuş bir gecenin sabahındaki tazelik vardı. Gözleri, birer hayat ve sağlık kaynağı gibi parlıyor, yüzü gülüyordu:

— Merhaba Filiz.

— Merhaba Hasan!

Birleşen elleri bir daha ayrılmadı. Yavaş sesle konuşarak kararlaştırdılar: Trene binip köyden uzaklaşacak, kırlara gideceklerdi.

Küçük bir istasyonda biraz bekledikten sonra trene bindiler.

Katar istasyonlarda durarak ilerledikçe, yazdan sonbahara doğru gidiyor gibiydi. Gök yavaş yavaş bulutlanıyor, güneşin parlak yüzü örtülüyordu.

Filiz, pencereden dışarılara bakıyordu. Başına çarpan rüzgâr saçlarını dağıtıyor, şapkasını alıp uçurmak istiyordu. Yeşil, ışıklı bahçelerin üzerine inen donuk renkler, onun keyfini kaçırıyordu.

Hasana dönerek:

— Yazık, dedi. Hava bozdu. Belki de yağmur yağacak!..

Hasan, cevap vermedi. Başını açık cama doğru eğerek, elini pencereden dışarı uzattı:

— Başladı bile!..

Eline düşen küçük damlaları Filize gösteriyordu. Birkaç dakika sonra damlalar irileşti. Ve yağmur çoğaldı. Serpintiler genç kızın yüzüne çarpıyor, bundan ürpertili bir zevk duyuyordu.

Hasan, yerinden kalkarak, virajlarda içeri dolan damlalarla ıslanan Filizi korumak için camı kapadı. Kuru camın üstü bir ânda boncuk işlemeli bir perde gibi, dışarıyla aralarına gerildi. Trenin damında yağmurun sesi ötüyordu.

Filiz, böyle yağmurlu havaları, evde olmak, bir köşeye büzülerek okumak şartiyle, severdi.

Trenin koşmasından, yağmurun öfkeli vuruşlarından, tekerleklerin raylardaki gürültüsünden, vagonları ekleyen zincirlerin seslerinden çıkan uğultu; yaz havasını değiştirmiş, Filizin yüreğine, uzun bir kış yolculuğuna çıkanların hüznünü vermişti. O, bir sabah gezintisinin böyle yağmurlu olacağını, yüreğindeki sevincin söneceğini hiç düşünmemişti. Köşeye büzülerek, biraz korku, biraz mahzunlukla Hasanın yüzüne baktı:

— Şimdi ne yapacağız?..

Hasan, eğilerek onun elini tuttu:

— Son istasyona yaklaşıyoruz. Yağmur dinmezse, sığınacak bir köşe buluruz elbet..

Filiz, ellerini çekmedi. Hasanın sözleri, içine büyük bir sükûnet vermişti. Ona inanıyordu.

İstasyona yaklaşırlarken, yağmur hafifledi ve dindi. Kompartmanlardan açık renk elbiseli, beyaz pabuçlu kadınlar, yine yazlık giymiş erkekler iniyorlar, biriken sulardan korunarak, istasyondan tahta parmaklıklarla ayrılan kır kahvesinde, kuru birer masa bulmak için koşuşuyorlardı.

Hasan, sırtındaki eşofmanı çıkararak Filize giydirdi;

— Hava serin, seni üşütmemek lâzım!..

Farkına varmadan samimî olmuşlar, senli benli konuşuyorlardı. Fakat bu samimiyet lâübalilikten uzak, biribirilerini incitmiyecek kadar tatlı ve yumuşaktı.

Filiz, omuzlarına düşen, uçları dağınık bukleli saçları, hafifçe yana kaymış kasket biçimi küçük şapkasıyle, uslu bir kız çocuğuna benziyordu. Hasan, eşofmanın fermuarını çekerek kapatırken, hiç ses çıkarmadan, kıpırdamadan duruyordu.

Hasan, onun koluna geçerek, sol elile yandaki istasyon büfesini gösterdi:

— Şurada oturup birer çay içelim. Güneş açarsa kırlara gideriz!

Büfeden içeri girerek, pencerenin önündeki masaya oturdular. Dışarıda, trenden inen elleri paketli, çantalı birçok yolcu, ıslak çamurlu yollara bakarak ne yapacaklarını, nereye gideceklerini yüksek sesle konuşuyorlardı.

Filiz, sırtındaki eşofmanın sıcaklığı ve karşısında oturan Hasanın bakışlarıyla mesutdu. Kendini emniyette hissediyor; biliyordu ki, Hasanla beraberken vücuduna bir damla yağmur geçmiyecek, hiçbir zorlukla karşılaşmıyacaktı.

Bahçelerden horoz sesleri yükselmeğe başlamıştı. Göğün koyu renkli bulutları çatlıyarak, aralarından güneş ışıkları sızıyordu.

Hasan, garsonu çağırarak, iki paket çikolâta istedi, çay ısmarladı.

Biraz sonra büfeden çıktılar. Sağ tarafta geniş bir cadde uzayıp gidiyordu. Oraya saparak yürüdüler. Kömür tozu dökülmüş olmasına rağmen, şose çamurluydu. Onlar, küçük su ve çamur birikintilerinden sekerek atlarlarken, kahkahalarla gülüyor, düşmemek için biribirlerine tutunuyorlardı.

Yağmurla serinliyen ince bir rüzgâr, gökteki bulutları önüne katmış sürükleyip götürüyordu. Yer yer bulutlardan sıyrılan gökde, güneşli pencereler açılmış, kırlar parça parça ışıklanmıştı.

Filiz, eliyle, soldan denize doğru uzanan patikayı gösterdi:

— Şuradan gidelim mi?

Avuçları biribirini kucaklamış, ayakları çamurla herân biraz daha ağırlaşarak, yarı taşlı, yarı göl olmuş ve ezilmiş çimenlerle örtülü patikada yürüyorlardı.

Artık, aralarında, yeni tanışan insanların yabancılığı, uzaklığı kalmamıştı.

Patikadan, ekilmemiş bir tarlaya geçtiler. Bulutlardan tamamiyle sıyrılan güneş, çiçeklerin başlarına damlacıklardan taçlar giydirmiş, çimenlerin üstüne elmas kırıntıları serpmişti.

Bazan bir tek vücut gibi yakın yürüyorlar, bazan ellerini çözmeden ayrı gidiyorlardı.

Filiz, şapkasını çıkararak, lâstiğinden koluna taktı. Hasan, neş'eli bir çocuk gevezeliğiyle birçok şeyler anlatıyor, mevzudan mevzua geçerek genç kızı güldürüyor, düşündürüyordu.

Büyük bir çitlenbik ağacının altında durdular. Her taraf yıkanmış, temiz ve aydınlıktı. Deniz bile, üzerine yığılan bulutların karanlık gölgelerinden kurtulduğuna memnun, gülümsüyordu.

— Kıyıya inelim mi Hasan?

Hasan, onu elinden çekerek koşturdu. Deniz kenarında, eski bir bina temelinden kalma büyük taşlar vardı. Filiz, ılık güneşle ısınan taşın üzerine oturarak, ayaklarını denize salladı. Belirsiz kıpırdanışlarla oynıyan sular, bir şarkı mırıldanıyorlar gibiydi.

Genç kız, ilerideki vapur iskelesine, deniz boyu sıralanmış evlere, karşılardaki adalara doya doya bakıyor, sonra duyduğu zevklerin minnetile Hasana gülümsüyordu.

Onun parmaklarından çözülmek istemiyen elleri gibi, gönlü de ayrılmaktan ürküyor, her geçen ân, içinin yakınlık duygularını besliyor, büyütüyordu. Eşofmanın altındaki omuzu, Hasanın göğsüne dokunuyor, onun vücudundaki bütün sıcaklığı hissediyordu.

Konuşmuyorlardı. Güneş, göğün ortasına geldikçe, kıyı şosesi, iskelenin üstü, sahil gazinolarındaki kalabalık artıyordu.

Fakat onlar, ne kalabalığın gürültüsünü duyuyorlar, ne de başkalarını görüyorlardı. İki insanın ayni şeyleri düşünerek, ayni hislerin tatlılığındaki beraberliğin, sessizliği içindeydiler.

Hasan, genç kızın, güneşten kamaşarak, kirpiklerinin gölgesine saklanan, yeşil gözlerine, bir yürek sevinciyle gülen taze yüzüne bakıyor, ondan ayrılmanın tatsız birşey olduğunu anlıyor, onsuz hayatın manasızlığını yaşamış gibi kuvvetle hissediyordu.

Filiz, vakit vakit içine üzüntü veren büyük yalnızlıkların korkunç karanlığından, Hasanın bakışları, Hasanın sesi, Hasanın dudakları, Hasanın sıcaklığile kurtulmuştu. Kâbuslu bir rüyadan uyanmış gibi pürüzsüz bir gönül rahatlığı içindeydi.

Hasan, Filizden taşan çekici kuvvete ne zaman tutulduğunu düşünüyor, fakat bulamıyordu. Genç kızın kendisi hakkındaki kanaatlerini öğrenmek için delice bir arzu duyuyordu.

Gönlünden gelen bir sorgu, birdenbire dudaklarından döküldü :

— Benimle evlenir misin Filiz?..

Genç kız, hayretle dönerek Hasana baktı. Tatmadığı değişik ve güzel hislerin başını sarıveren heyecanı, ruhunu kuvvetli bir rüzgâr gibi karıştırdı. Bir zaman önce imkânsız sandığı bu evlenmeyi, Hasanın sorgusiyle hatırlayınca önüne bakarak mırıldandı :

— Evlenmeyi düşünmiyordum. Fakat seninle evlenirim Hasan!..

Başında binbir çeşit fikir, yıldırım çabukluğu ile koşuyor, seçilmez düşünceler birbirine karışıyordu. Gözleri kıyıdan ayrılan bir sandala takılmıştı. Yüreğinde sahilden uzaklaşmak isteklerini buldu:

— Biz de uzaklara gidelim Hasan!..

Eliyle denizin ortalarını gösteriyordu. Hasan yerinden fırlayarak kalktı :

— Beni burada bekle Filiz! şimdi sandalla gelir, seni alırım...

Atlet vücudu bir yay gibi gerile gerile öne doğru atıldı.

Filiz, onun uzaklaşan vücuduna sevgile bakıyor, gönlü onunla beraber gidiyordu.

Aradan geçen dakikalar, genç kıza uzun, çok uzun gibi geldi. Onu kaybetmiş, bir daha bulamıyacağını sanıyor, ondan ayrıldığına, beraber gitmediğine üzülüyordu.

Hasanın sandala atladığını görünce sevindi. Kuvvetli kollarının çektiği küreklerle kendine yaklaşırken, bu sevinç büyüyordu.

(Arkası 24 üncü sayfada)

Filiz, elile, soldan denize doğru uzanan patikayı gösterdi :
— Şuradan gidelim mi ? diye sordu.

Yazan:

M. Emin Sayman

ŞARK DARBESİ

"B. Cevat Rıfat'a,,

İkinci Hamidin tahta çıktığı senelerde idi. Anadolunun şark vilâyetlerinden birine "Ahmet Kasım„ adında birisi nufus müdürlüğü ile gönderilmişti. Kasım, yüksek tahsili Avrupada ikmal etmiş, ve üç yabancı dil konuşan çok malûmatlı bir zattı..

Kasımın Avrupadan gelir gelmez şarka atılışı, onu çekemiyenlerin eliyle olmuştu. Tahsilleri geride kalan arkadaşları Kasımın on beş sene süren okumasının içinde en yüksek makamlara gelmişlerdi.. Kasımın ise Avrupadan döndüğü vakıt cebinde beş, on kuruştan ibaret günlük harçlığı ile, elinde bir doktorasından başka birşey yoktu.

Hemen bir işe geçmek lâzımgeliyordu. Birkaç istida kaleme alarak diploma suretlerile birlikte nezaretlere vermişti. Aradan bir hafta kadar müddet geçmiş ve nezaretlerin umuru zatiye kalemlerinden neticeler çıkmağa başlamıştı. İlkönce uğradığı Adliye nezaretinde, istidasının altına kalın tâlik bir yazı ile şu derkenar düşürülmüştü.

"Bilâdı Avrupayı gezip üç lisana âşina ve istatistik doktoru olduğu istidanamesinden anlaşıldığı, halbuki doktorluk ise yalnız ilmi tıpta görülüp bu güna doktorluğun mâna ve mantığa uygun olmadığı ve memurini devletin ise en asgarî iki sene kalemde geçireceği mülâzemetten sonra hüsnü hattile temayüz edenlere has olacağı, diploma ve sair misillû varakaların yeri olmıyacağından evvelemirde imtihana tabî tutularak imlâ ve hüsnü hattı kâfi görüldüğünde mülâzemeten işe mübaşeret ettirilmesi icabeder olbapta.„

Mümeyyizi evvel	Umuru zatiye müdürü
Elhaç Hüseyin	*Feyzullah bin Sadettin*

Maliye nezaretine sunulan istidanın altına da yalnız bir ifade değişikliği ile yine ayni şeyler yazılmıştı:

"Müstet'inin ulûmu iktisadiye tahsil edip kendisine doktorluk tevsim eylediğ ifadatından istidlâl olunmakta ise de, bu evraka ehemmiyet atfolunmıyarak imlâ ve hüsnü hattının olup olmadığı, eğer matluba muvafık görülürse "yüz„ kuruş maaşla münhal bulunan evrakı umumiye ketebeliklerinden birine tavzifine ve eğer imtihanda ehliyeti nakâfi görülürse mülâzemeten vazifeye kabul olunması lâzımdır. Emrü ferman„

Müdürü umuru zatiye
Elhaç Hafız Abdurrahman

Memurin mümeyyizi evveli
Hüseyin bin Yusuf

Diğer nezaretlerden de bunlara yakın cevaplar alınmıştı, diplomaya bakan yoktu. Ahmet Kasım bunların hiçbirisine meyus olmadı, çalıştı çabaladı; nihayet güçbelâ derdini dinletmeye muvaffak oldu..

Nufus müdürlüğü ile şarka tayin olunduğunu öğrenince çok sevinmişti. Ona arkadaşları:

— Şarka hân olmaktansa İstanbulda kalıp çöpcübaşı olmak daha yekdir, diye şarkın ne fena yerler olduğunu anlatmak istemişlerdi. Ahmet Kasımın bu kabil sözlere kulak verdiği yoktu. Onlara:

— Şarka gitmek tahsili olan bir genç için bulunmaz nimettir. Her Türke, çalışılacak her yer ve her Türk diyarı bir İstanbuldur, diye cevap veriyordu. Hattâ Ahmet Kasım şarkta daha iyi ve serbest çalışacağını bildiği içindir ki, İstanbulun gürültülü muhitine şarkı tercih dahi etmişti..

Tayin emri gelmişti; fakat günlerdenberi harcırah muamelesi bitmemişti. İçinde günden güne taşan yeni vazifesinin aşkı onu harcırah müddetini beklemesine bırakmıyordu.

Konu komşudan ödünç bir mikdar para bularak daha bir ay evvel evlendiği taze karısile şarkın yolunu tutmuştu.. Vilâyete geldiği günün içinde, istirahati filân düşünmeden vazifesinin başına koştu.

Bir iki hafta süren kısa bir müddet içinde halka kendisini sevdirmiş bulunuyordu. Kalem memurlarına, akşamları birer saatini tahsis ederek nufus muamelelerine, ve umumî bilgilerinin artması, halka da iyi muamele yapmaları için dersler veriyordu. Maiyeti ona bir muallim gözile bakmağa başlamışlardı.. Sıra ve münasebet düştükçe halka da öğütler veriyordu. Halkın, en küçük bir işini bile gördürmek için, hepsinden ayni kalıpta sözler dinliyerek, kendisine küçük bir çıkın uzatılırken:

— Azımızı çoğa tutun müdür bey, bize gafa kâğıdı çıhacak... Sözünü dinliyordu. Halk rüşvet vermeğe o kadar alışmıştı ki bu, bir âdet ve taamül halini almıştı. İstida yerine, boyun bükerek dileğini şifahî söyleyip para ve hediyeler vermek moda olmuştu...

Kasım hemen mücadeleye başlamıştı. Burada, yalnız uzatılan para ve hediyeleri almamak kâfi değildi, halkı rüşvetsiz iş yapılabileceğine inandırmak ta lâzımgeliyordu. Buna hem halkı inandırmak, hem de maiyetindeki memurların bütün hareketlerini kontrolda tutmak kolay bir iş değildi. Çalıştı, durmadan çalıştı; geçe uykularını feda ederek bu içtimaî dertlere çareler arardı.. Her çalışma gibi bu amansız çalışmalar da zaferle birleşti, halka doğruluğu, memurlara da vazifelerini öğretmişti...

Memuriyete başlıyalı altı ayı tecavuz ettiği halde o zamanların adeti olduğu üzere merkeze hediyeler gönderilmemişti. Kasım yolu ve âdeti bilmiyordu. O, yalnız maaşıyla kavruluyor, halkı soyma yolunu tutmadığından hediye göndermesine imkân bulunamıyordu..

O devirde doğruluk, çalışkanlık, bilginlik bir meziyet sayılmıyordu. Ancak soymalı ve soyduğundan da merkeze pay yollamalı idi. İşte o vaktin gözlüğü ile iyi bir memur...

Kasım burada sıkıldı, bir taraftan da çok çalışıyordu, bu meşguliyetlerin engeli ile o sene ramazanında oruç ta tutamamıştı.

Ailesi Nebile hanımın, İstanbulda olduğu gibi, belden kırmalı siyah çarşafla yüzünün peçesi açık dışarı çıkdığı görülüyordu.. Kadı Hafız Ali efendi rasgele yerlerde:

"— Bir islâm karısı yüzü açık gezerse o memlekette betbereket kalkar, Allahın lâneti üstünde gezer. Korkarım ki bir karı yüzünden hepimiz bir belâya giriftar olacağız... diyerekten halkı nufus müdürünün aleyhine teşvik ediyordu..

Kaşım bir akşam tatilinde, daireden çıkmış, o gün çok yorulmuş olduğn için, bitkin bir halde evine doğru gidiyordu. O kadar dalgındı ki ağzında sığaranın bulunduğunun farkında bile değildi.. İleriden ağır adımlarla gelen, ba-

zan duran, bazan yürüyen bir gruba rastları. Bunlar kadı, müftü ve müderrislerden mürekkep kimselerdi. İkindi mukabelesini dinlemkten geliyorlardı. Kasım bunlara, hürmetle eğilerekten bir selâm verdi. Kimse selâmını almadıktan maada, kadı şişman karnını ileri iterekten bir iki adım öne fırlıyarak haykırdı:

— Vay münafık vay!. Oruç yersin, sende bu da var ha!..

Bu ağır hakaret karşısında Kasım şaşırmış, kekeliyordu:

— Efendim.. şey. Buyurun efendim.

— Ulan sus mel'un! Sus diyorum. Utan! Utan! Allahtan utansana!...

Kadı pek fazla köpürmüştü. Boyuna bağırıyor ve ağzına gelen herşeyi söyliyordu.. Sonunda yanındaki müftü Rahim efendiye dönerek:

— Ver fetvayi şerifi müftü efendi hazretleri.. dedi.

Müftü fetvayı çoktan hazırlamıştı. Hemen dudaklarından dökülüverdi.

— Ters eşeğe bindirilip şeriat üzere icabı yapıla...

Ertesi günü fetvayi şerifin tatbikine başlanmıştı: Meydana sırtından semeri alınmış, kürek mafsalları üzerindeki yaralarile, kızıl yamalar vurulmuş olduğunu andıran siyah bir merkep getirildi. Duvulcu çingene Halile haber yollandı. Münadi Deli Abbas çağrıldı. İki tane de temizlenmemiş işkenbe getirtilmesi unutulmamıştı. Bu hazırlıklardan sonra müdür Kasım Bey, merkebin üzerine- cephesi kıç tarafına gelmek üzere- ters cihetten bindirildi. İşkenbeler sağ ve sol omuzlarına asıldı. Davul, zurna çalmağa başladı. Kadı münadinin kulağına eğilerek birşeyler fısıldadı.. Artık şeriat üzere tertip edilen kafile yola dizilmişti.

Münadi gür sesile alabildiğine haykırmağa başladı:

— Allahını, şeriatını savan, şu munafıın yuzuna tukursun! Tukursun!..

Bu, öyle yırtıcı bir ses idi ki, şehrin her köşesinden işitilebiliyordu. Şeriat namına her işiden geliyor, genç ihtiyar, çoluk çocuk Kasım Beyin yüzüne tükürmek için boyuna koşuşuyorlardı. Hattâ yersiz yurtsuz serseriler, oruç nedir bilmeyen süflî dilenciler bile... Yüzlerce kişinin tükrük ve pisliği ile Kasım Beyin eli yüzü âdeta görülmez olmuştu. Zavallı yalvarıyordu:

— Siz de insanlık yok mu, insaf edin..

Fakat bu ricaya kimsenin ehemmiyet verdiği yoktu, davul gürliyor, mümünadi alabildiğine haykırıyordu:

— Allahını savan uş dafa tukursun!.. Tukursun!...

Kasım Beyi seven arkadaşlarından kolağası mütekaidi Salim efendi, hâdiseyi haber alır almaz şefaat için hemen kadının dairesine gitmiş, orada bulamayınca dakika kaybatmeden evine koşmuştu. Acele ile kapının kocaman tokmağını kuvvetli kuvvetli indiriyordu. Kapıyı küçük bir çocuk açmıştı. Telâşından, içeri girmek için müsaade almağa lüzum görmeden, karanlık bir merdiveni hızla çıktıktan sonra kadı efendinin odasının içerisine daldı..

Pencereleri yüksekte bulunan loş bir oda, duvarlar ve zemin İran halılarile döşenmişti. Salim efendi karanlıkca olan odanın içerisini görebilmek için gözlerini uğuşturdu. Etraf yavaş yavaş açılıyordu: Odanın tam orta yerine bir sofra kurulmuş, hocadan Abdullah ve müderris Feyzi efendiler bağdaşlarını kurmuşlar, meşhur yosmalardan Demirci kızı Safiye, Tekbasanın Ayşe ile beraber çekiştiriyorlardı.

Kadının yüzü kıpkırmızı olmuştu. Bu mevsimsiz misafire kızmış, veya ondan utanmış olabilirdi. Hangi türlü olur ise olsun pişkinlikten gelerek:

— Aman Salim, seni hangi yel attı böyle, otur şuraya bakalım da bir iki lokmacık birşey olsun yiyiver.

Salim efendi cevap vermek üzere ağzını açtığı bir sırada idi ki, teşhir alayı evin kapısı önüne gelmiş bulunuyordu. Münadinin gür sesi, odanın içerisinde bağrılıyormuş gibicesine, kulak zarlarına çarpmağa başladı:

— Allahını savan, utanmadan oruç yiyenin yuzuna tukursun!.. Tukursun!.

Gramofon Plâkları Nasıl Dolduruluyor?.

— Başı dokuzuncu sayfada —

sıtasile bütün plâklara geçer. Mumları tutarken çok dikkat etmek lâzımdır.

Masanın sol tarafında fırına benziyen bir saçın kapağını açarak:

— İşte, bunlar bakır tozudur, dedi.

Bakır tozlarına elimi sürdüm, hiç birşey hissetmedim. Elim sanki bir duman içindeydi. Usta, doldurulmuş mumun üstüne bakır tozunu döktü ve elmas iğnenin mum üzerine çizdiği kanalları bakır tozu ile kapattı.

Bilirsiniz ki, mumdan cereyan geçmez. Mumu gayri nakillikten kurtarmek için, pekçok kadınların güzelleşmek üzere yüzlerine sürdükleri pudradan daha ince olan bu bakır tozları ile mumun sathı üzerine kaplama yapıyorlar.

Diğer bir odaya geçtik. Banyo odası. Birer metre irtifaında banyo kutuları.

Usta, banyolar hakkında izahat vermeğe başladı:

— Şimdi bakır tozlu mumu şu birinci banyoya koyacağız, dedi ve beş santim genişliğinde uzun bir tahtaya mumu raptetti. Tahtanın baş tarafında bakır bir levha var. Bu levhaya teller merbut. Bakır levha ayni zamanda muma temas ediyor. Bu ameliye hitam bulduktan sonra yüksek voltlu cereyana telleri bağladı ve cereyanı açtı.

— Banyoların terkibi nedir?

— Sulfat dö kûivr, asit sürfirik, maı mukattar.

Bu ilâçlı suyun içine, yani mumun karşısına kalın bakır levhalar koydu. Cereyanlanan bakır tozları müsbet olunca, onaltı saat zarfında, karşısındaki negatif bakır levhaları eritip kendine çekiyor ve kanallar bozulmadan mumun sathı üzerinde iki milimetre kalınlıkda bakır bir plâk hasıl oluyor.

Bakır plâğı ikinci bir banyoya koyuyorlar. Bu banyonun da terkibi birinci banyonun eczalarından mürekkeptir. Yalnız, bakırın karşısına nikel konuyor. Burada da onaltı saat geçtikten sonra, bakırın sathı parlak nikel oluyor.

Banyo muamelesi bitince, plâk kalıpları madenîleşiyor ve mumdan ayrılıyor.

Aşağı kata indik.

Bu katta buharla müteharrik tazyikli birçok baskı makineleri var. Baskı makinelerinin yanında kızgın levhalar var. Birer mustatil şeklinde olan hafif plâk macunları bu kızgın levhaların üzerine konup yumuşatılıyor, avuçta yuvarlanarak tazyik makinesine konuyor. Evvelâ etiketler yerleştirildikten sonra kuvvetli bir tazyikle makine kapanıyor ve şasiye sonra kendiliğinden açılıyor ve plâk da bu suretle bitmiş oluyor.

Ustaya son söz olarak sordum:

— Bir negatif plâktan ne kadar tabedilir?

— Bir milyon.

Bu ameliyeleri gördükten sonra plâkların nekadar kolaylıkla imâl edildiklerine insan, Kristof Kolombun yumurtası gibi hayret ediyor..

***

Duvarları kalın mukavva ve halılarla örtülü büyük bir salona girdim. Bay Artakinin provaları bitmiş, zil çaldı. Mikrofon önüne toplanan sanatkârlar ve karşılarında elinde saatinin saniyelerini hesaplıyan bay Artaki sükût kesildiler. Sol taraftaki köşede bir ışık yanınca müzik çalmaya başladı.

Müzik ve okuma sonunda bay Artakinin demin pek ciddi görünen yüzüne tekrar tebessümleri avdet etti.

***

Plâk doldurma sona erince, bütün artistlerin hürmet edip sevdikleri bay Artakiye sordum:

— Sahibinin sesi, Türkiyede bu vakte kadar en çok hangi sanatkârın plâklarından satmıştır?

— Plâk satışı musiki sanatkârının kudretine bağlı değildir. Memleketin en kıymetli sanatkârının okuduğu bir plâkından iki yüz tana satılabilir de, dördüncü derecedeki bir san'atkârın plâğından birkaç bin satılır. Onun için, okunan eserlerin satış noktasından büyük ehemmiyeti vardır.

Halkın sevdiği herhangi bir eser muhakkak daha fazla satış yapar. Bu nokta, sanatkârların birbirlerinden farkları yok demek değildir.

Pek tabiî sevilen bir eserin, birinci derecede bir sanatkârın okumasile, diğer bir senatkârın okuması arasında gerek satış, gerek okuyuş itibarile farkları vardır.

—Plâk fabrikasının müessisi kimdir?

— Avrupa fabrikaları derecesinde mükemmel olanbu fabrikanın memleketimizde tesisi Keseryan tarafındandır.

Evvelce plâk ihtiyacımızı temin için iki ay beklerdik. Burada kopye alınır, İngiltereye gider, gelirdi. Şimdi, fabrika memlekette olunca, iki günde plâğı piyasaya çıkarıyoruz.

— Sahibinin sesi plâklarına ilk okuyan okuyucular kimlerdir?

— Fikriye, Nezihe ve Münir Nureddindir.

— Bugün Sahibinin sesine okuyanların isimlerinden bazılarını söylemez misiniz?

— Safiye, Hamiyet, Muallâ, Seyyan, küçük Nezihe, Müşerref, küçük Melâhat, Maide, Ayda, Mukadder, Fahriye ve Bedriye....

Istıranca Eteklerinde

Yazan: *Mükerrem Kâmil Su*

№: 11

Çünkü bu sonuca, aşağı yukarı ikimiz de hazırlanmış olacaktık. Bir sevgının ses vermiyeceğini, eskiyip solacağını hep gözönünde tutarak yaşayacak.. belki ona göre tedbirler alacaktık.

Fakat böyle yapmadık diye biribirimize güçlük çıkaracak değiliz. Sevişmeyen iki insan için bir çatı altında yaşamaktan daha elim birşey tasavvur edilebilir mi?

Şimdi kalplerimizi, hislerimizi, kendimize ait yaşama şekillerini bir köşeye atarak.. iki küçüğün hayatını, onların yaşama düzenlerinin aksamamasını düşünelim ve bunu temin edelim Cevat.. İkimiz de onlara karşı ağır bir vazife yükünü yüklenmiş vaziyetteyiz.

Hayata getirdiğimiz bu iki küçüğün, hayatlarından mes'ul olan yalnız biziz. Sen ve ben.. dostum. Onlar ikimizin eseri. Günahlarımızın ağırlığı altında ezilmelerine müsaade edemeyiz değil mi?

Cevat birşey söylemeden karısının dizlerinin dibine oturdu. Yüzünü onun yumuşak eteklerine saklayarak yorulup küsülünceye kadar ağladı.

Berrin, yabancı bir kadın için dökülen bu yaşlara.. bu günahlı gözyaşları ile ıslanan eteklerine tiksinerek baktı.

Cevat sevgisini, o kadına olan iptilâsını söylüyor, bana acı, beni anla diyor.. fakat ruhunda genç kadına tutunacak bir dal, hayatında aksamadan yürüyecek dar bir yol bile bırakmıyordu.

Sevilmediğini bile bile bu evde yaşamasının imkânı var mıydı?

O kadın ne diyecek, ne düşünecek, Cevat kendisine nasıl bir gözle bakacaktı?

Yüzbaşı, büyük birşeye karar vermiş bir insan kuvveti ile ayağa kalktı. İki elini karısının omuzlarına koydu. Az ışıklı gece lâmbasının soluk alevi altında bir narin biblоyu andıran güzel kadının yüzüne derin derin baktı:

— Artık onu görmeyeceğim Berrin, dedi. Yemin ediyorum. İnan bana. Sevdiğim, bağlandığım, inandığım tek kadın sensin. Hayatımda senden başka kimse, hiçbir kimse yer almıyacak.

Berrin, sinirlerinde çığlıklar atan yenilmiş sevgisinin sesini kalbinde gizliyerek kocasının gözlerinin içine baktı. Onun bakışlarında, sözlerinin yürekten koptuğunu söyleyen temiz, aydınlık bir samimiyet vardı.

Vücudunu, yavaş yavaş çeken kollara bıraktı.

Başı artık kaybedilmiş, kendisi için müebbeden kırılıp gitmiş bir kalbin korkak vuruşları üstüne yıkıldı. Yere serilen gururunun, sevgi, inanış ve bağlılığının yası içinde eriye eriye kendini kaybetti.

***

Evin havası sanki fırtına yüklü bulutlarla dolu idi. Günler, rüzgârı bulamıyan bir değirmen kanadı gibi ağır ağır dönerek geçiyor; geceler, eskimiş, yağı tükenmiş makine zincirleri gibi sanki gıcırdayarak sürükleniyordu.

Birşeyler olacaktı...

Cevat ettiği yemine rağmen, o kadını görmekte.. onunla karşılaşmakta ve kapısının önünden geçerken ayak üstü dakikalarca konuşmakta devam ediyordu.

Nesibe pencereye çıkıyor, karşısındaki evin pencerelerine bakarak kahkahalar içinde durmadan konuşuyor; yüzbaşı ile şakalaşıyordu.

Cevat, Berrinin pencere arkasında perdeleri siper ederek bu sahneleri gözlemiyeceğini pek iyi biliyordu. Karısının gururundan aldığı kuvvetle hergün o kadını görmek, onunla gizli gizli buluşmak fırsatını kaçırmıyordu.

Öte tarafta yüzbaşı Abdi, yüzünü abdallaştıran o hiç tükenmez gülümsemesi ile bu feci oyuna seyirci kalıyordu.

Berrin, gitmek için ne bekliyordu? Hiç...

Nereye gidecekti? Bu sorunun karşılığını düşünürken hıçkırıktan başka birşey elinden gelmiyordu. Dünyada sevdiği, bağlandığı, kendisine güvendiği bir tek insan kalmıştı: Nesrin. Ona gidecekti. Gitmesi de lâzımdı. Fakat, günden güne çürüyen evlilik bağının sökülüp atılmasını, çocukların haklarının korunmasını istiyor; her iş yoluna girdikten sonra.. on yılı geçen evlilik hayatının hazin kazançlarile ona gitmek.. «İşte çocuklarımla yapyalnız sokakta kaldım abla!» demek istiyordu.

Berrin bunu söyleyebilecek miydi?

Zaten söylemesine de lüzum kalmamıştı..

Çalışmak, dışarda kazanmak için hayata hazırlıklı olmayan genç bir kadını, iki eline iki çocuk takarak: «artık başının çaresine bak!» demek için, bir insanın kalbini göğsünün içinden çekip almak.. ruhunda vicdan denen duyguyu söküp atmak icap etmez miydi?

Çocuklar olmasa.. Berrin acaba, değil bir gün, bir dakika olsun bu evde kalır mıydı?

Yalnız olunca.. düşüneceği, koruyacağı hiç birşeye bağlı bulunmayınca.. elbet hayat şimdiki gibi güç olmayacaktı. Fakat onlarla.. ablasının evine nasıl gidecek, onların bir makine düzeni ile işliyen, yürüyen hayatlarına gürültülü, dalgalı yaşayışının ıstıraplarını ne hakla karıştıracaktı?

Nesrin, uzak yolların, yüksek dağların arkasında yaşayan bu faciayı bilmiyordu. O, halâ kardeşlerinin eski saadetlerine inanmaktan gelen bir gönül sükûtu içinde yaşıyor; mektuplarında gündelik işlerden, kocasından, yeni kitaplardan, mecmualardan bahsediyor; Tunganın yaşayışını en küçük noktalarına kadar sorup araştırarak takip etmek istiyordu. Berrin, kaç kere ablasına yazmak, içinin ağır acısını, içli duygularını birer birer saymak, kalbinin kanını içinde uyuşturarak, gözyaşları içinde onunla dertleşmek istemişti. Bazan

sarı, bazen mavi kâğıtlara yazılan bu gönül derdi ile onu üzmemek, ruhunu kemiren sefaletleri yazıp gururunun ne zavallı bir hale geldiğini duyurmamak için, daima mektuplarını postaya vermekten çekinmiş, sonunda yırtıp atmıştı.

Nesrin, kardeşini kış ortasında yaşlı gözlerle karşısında görünce kimbilir nasıl şaşıracak, bu akla sığmaz faciaya ne kadar güç inanacaktı.

Nahit çok iyi bir adamdı. Çocukları bağrına basacağına, Berrini yaşından umulmayacak kadar ağırbaşlı bir baba gibi karşılayacağına emindi.

Fakat onların kitapları, işleri, yazıları, seyahatları vardı. Çocuklar, durgun bir yaz gecesi gibi sükûn isteyen bu çalışma hayatına kasırga savrukluğu ile atılamıyacaklar, yaşayışlarını aksatmıyacaklar mıydı?

* * *

Berrin binbir acı düşüncenin zehiri içinde ne yapacağını, ne olacağını düşünürken bir gün (... köyün) yerlilerinden Şerif kadın bir fırtına gibi içeri girdi. Gözleri yaş içindeydi.

« Yok hanımım yok. Bu kadarı olmaz. Ben çok çektim Ortak acısı nedir bilirim» diye dövünüyor; şaşkınlıktan dili dolaşarak birşeyler anlatmak istiyordu.

Berrin, pek feci şeyler duyacağını anlamaktan gelen bir korku içinde sapsarı oldu. Karşısındaki bir deri, bir kemik denecek kadar zayıflamış, saçları ağarmış, ellerinin mor damarları kabarmış bu insan çöküntüsünü susturmak.. birşey söylelmeden kapı dışarı etmek istiyordu. Fakat sanki dili tutulmuş, beyni işlemek kabiliyetinden kalmıştı. Şaşkın bakışlarla ayakta duruyor; boğazının yandığını, göğsünden derin bir ağlama isteğinin kabardığını hissediyordu.

— Kocam olacak o taş yürekli herif, Maviş'i üstüme aldığı zaman ben neler çektim. Bu acıyı bilirim. Ölüm acısından beterdir. O zaman şimdiki gibi kanun yoktu. Dörde kadar kadın almak haktı. Birşeycikler diyemedim. Bütün hıncımı gözlerimden aldım. Ağladım, yandım, dövündüm. Baksana halime.. insan kılığından çıktım. Kaç para eder. Olan oldu bir kere.. fakat şimdi öyle değil hanımım. Nikâh üstüne nikâh olmuyor. Şimdi boşanmak çok zor. Niçin susuyorsun, niçin iki paralık bir karı için gençliğine yazık ediyorsun? Bak ne hale gelmişsin. Nasıl sararıp solmuş, eriyip gitmişsin.

Berrin silkinerek:

— Lâkin ne demek istiyorsun, Şerif kadın? dedi, benim halimde ne var?

— Yanılmanız ihtimali vardır Bayan Hicran!.. Bu kadar küçük bir yerde, bu kadar küstahlığı akıl, mantık kabul etmez.

— Ne olacak hanımcığım. Bütün memleketin dilinde destan olan şey, seni bu hale getirdi. Nerede yüzbaşı, bugün pazar olduğu halde nerede yüzbaşı bey?

— Dışarıdadır elbet.

— Yakalamak istersen durma, yola çık.. Hacı Ramizlerin bahçesinde karı ile beraber. Nesibe senin verem olduğunu, Cevat beyin senden ayrılmak istediğini önüne gelene söylüyor.

Berrin önüne geçilmez bir başdönmesine yakalandı. Gözlerinin önünden herşey silinmiş, kulakları uğuldamağa, kalbi fena fena çarpmağa başlamıştı.

Birsen merdiven başında yere yuvarlanan annesinin üstüne kapanmış feryat ederken, emirber Hüseyin koşa koşa Hicranın evine gitti.

Memlekette Berrinin en çok sevdiği, beğendiği bu çok temiz aile kızı, içindeki acı dalgalarını yenerek genç kadını ayıltmağa çalışıyordu:

— Ağla Berrin, ağla yavrum. Açılırsın..

— Hicran.. ben .. ben bütün bunlara lâyık mıydım?

Berrinin aylardanberi çektiği acılardan ilk şikâyeti idi bu..

Hicran, iri siyah gözlerinin bütün şefkati, bütün tatlılığı ile genç kadına bakıyor; elleri ipek çileleri gibi dağılmış bu açık kestane renkli saçları okşuyor; birşey söylemeden kucağında sarsılan bu güzel kadının ıstırabına bakıyordu.

Hicran konuşmuyordu.

Fakat kalbi, hiçliğine inandığı hayatın derin, karanlık felsefesini birer birer deşiyor; Berrinin azabını ruhunun en uzak köşelerinde duyuyordu.

— Berrin, seni yatağına yatırayım yavrum. Pek mühim bir işim var. Çabuk gider, gelirim.

Genç kadın yavaş yavaş kalktı. Aylarca yol yürümüş bir insan yorgunluğu ile oturma odasına geçti. Birsen, gözyaşlarını göstermemek için bir köşeye sinmiş, Hüseyin Tungayı alıp kendi odasına gitmişti.

* * *

Hicran heman komutanın evine gitti.

Genç kız, dokunaklı sözlerinin en ağırlarını, en yutulmazlarını Alay komutanına dizdi, döktü:

— Avuç içi kadar küçük bir memleketteyiz. Dünyanın en tüyler ürpertici cinayetine büyüğümüzden, küçüğümüze kadar hepimiz göz yumuyoruz. Bir subay, metresle yaşayamaz. Bu, askerlik kanununun dürüst maddelerinden biridir. Çünkü bir subay, herşeyden önce askerlik şerefini

gözönünde tutarak hareket edecek, hayatının yürüyüşünü bu esasa göre düzene koyacaktır. Bunu hepiniz bilirsiniz komutan. Biz de aşağı yukarı birçok şey biliriz. Fakat bu tarafta.. çoluklu çocuklu evli bir kadınla, yine çoluklu çocuklu evli bir erkeğin bütün memleketin haysiyetini, namus telâkkilerini, göreneklerini ayak altına alarak hareket etmelerine göz yumarız!...

Hicran coşmuştu.

Düşünüşü, hareketleri, yaşayışı ve başardığı işi ile memlekette iyi bir yer almıştı.

Komutan genç kızın isyanını önlemek, hücumunu yarıda kesmek istiyordu. Fakat o susacık, yarı yoldan kaçacak yaradılışta bir insan değildi.

Bir yeri delinmiş su deposunun bütün hızıyle fışkıran suları gibi coşmuş, söyliyordu:

— Sorarım size Komutan, bu çirkin hareketi önlemek elinizde değil miydi?.

— Rica ederim mutedil olunuz bayan. Ne demek istiyorsunuz? Kimsenin hususî hayatına karışmak hakkını kendimde göremiyorum.

— Ya.. Şu halde yanlış yere başvurmuşum. Ben sanıyordum ki, her ferdi biribirine sağlam bağlarla bağlanmış, dürüst, yekdiğerini çok seven, koruyan insanlardan teşekkül eden Ordu ailesi içinde böyle şeyler olmaz. Olmak istidadını gösterince baştan alınacak tedbirlerle önlenir. Basit bir nakil, tahvil, ne bileyim öğütle falan iş halledilir sanıyordum. Yanılmışım.

— Aksini iddia edemeyiz bayan Hicran?..

— Şu halde?

— Bu kadın evli olmasaydı işe el koymak kolaydı. Kaç kerre kocasını çağırdım. Saatlerce kendisi ile konuştum. Öyle tam bir itimat içindeki zavallı, çok ağır kaçan sözlerimin tesiri bile olmadı. «Karım güzel olduğu için kıskançlıktan, çekememezlikten mütevellit dedikodular, bunlar» dedi, geçti.

Elimizde müsbet birşey yok. Olmayınca da görüyorsunuz ki bu işi halletmek mümkün değil...

— Ben müsbet birşey gösterirsem?.

— Ne gibi?

— Şimdi nöbetci zabitini Hacı Ramizin bahçesine gönderin. Yüzbaşı Cevadı o kadınla başbaşa bulacaksınız.

Komutan, Hicranın bütün ciddiyetine rağmen bu söze pek inanmadı:

— Yanılmanız ihtimali vardır bayan Hicran, bu kadar küçük bir yerde, bu kadar küstahlığı akıl, mantık kabul etmez. Size bu haberi veren kimdir?

Hicran da düşündü. Eğer Şerif kadın yanlış, yahut yalan söylemişse ..

Biraz daha komutanla konuştular.

Genç kız ne olursa olsun arkadaşını müdafaa edecekti. Mademki o susuyor; onlara karşı cephe almıyor, başı boş bir rüzgâr gibi yabancı iklimlere akan kocasını o kadına bırakıyordu. Bu yuvanın saadetini, iki çocuğun meşru haklarını korumak işi kendisine düşüyordu.

Berrinin evine doğru yürürken hep bunu düşündü. Kalbinden «ne hakla bir yuvanın iç yüzüne gireceğim. Ne hakla Berrin'e yardım eli uzatacağım» diye kımıldayan yabancı sesi boğdu.

Berrinin yakın arkadaşı idi. Bu hayat oyununda genç kadını bir başına bırakmak ona kadınlık hesabına çok acı geliyordu.

Nesibe - Cevad dedikodusu memlekette çalkanıyor; hergün biraz daha genişliyen, büyüyen bu çılgın sevda mevzuu; ilk okul sıralarındaki çocuklardan, kışladaki askerlere, yeni gelen göçmenlere kadar herkesin kafasını meşgul ediyordu.

Birsen okuldan soğumuştu. İki öğretmen yanyana gelip aralarında birşey konuşsa, üç beş çocuk başbaşa verip yüzüne baksa içerliyor; babasının o fena kadına düşkünlüğünü söyliyorlar sanıyordu.

Beşinci bölüğün çavuşundan, tavla askerlerine kadar hepsi.. boş zamanlarında ve silâhlarını temizler, kışla işlerini yaparlarken fısıltı halinde çok sevdikleri yüzbaşılarının başına gelen bu müthiş şeyden bahsediyorlardı.

Aileler arasında dedikodu o kadar dallanmış, budaklanmıştı ki.. sineması, tiyatrosu, gezilecek, toplanılacak yerleri olmıyan bu küçük ilçede, Nesibe - Cevat macerası bir destan gibi heyecan veriyor; herkes hayalinin genişliği nisbetinde bu meseleye birşeyler katıyor; subaylar Ordu evinde bu çirkin şeyi nasıl önliyeceklerini düşünürlerken, (. . . köyün) yerli halkı Nesibeyi taşlamak, bıçaklamak, saçlarından sürükliyerek memleket dışına atmak hamlelerinin içlerinden taştığını hissediyorlardı.

Bütün bunların üstünde Hicran, kadınlık silâhlarını takınarak harekete geçmişti. Nesibe denen kadını paçavraya çevirecek, günahının cezasını muhakkak ona çektirecek, yaptıklarının bin kat fazlasını görerek zevkinin borcunu ödeyecekti.

Genç kız kafasında bin bir plâna şekil vererek Berrinin evine geldi. Alayında bir sızıltı çıkmadan herşeyi yolunda idare etmesini istiyen komutan, nöbetçi subayının yanına bir binbaşı katarak yüzbaşı Cevadı aratmağa koyuldu.

Berrin: — demek ki söyliyecek hiç birşey bulamayınca sıhhatimi parmaklarına dolamışlar. Ben veremmişim öyle mi? diye durmadan ağlıyordu.

Çok geçmeden Cevat geldi.

Yüzü kireç kesilmiş, öfkeden tirtir titriyor, çene kemikleri biribirine çarpıyordu. Genç kadın kocasına:

«— Neredeydin, nereden geliyorsun?» demekten kendini alamadı. Cevad, şimdiye kadar kimsenin görmediği korkunç bakışlarla yüzüne dik dik bakdıktan sonra:

— Bildiğin yerden geliyorum. Komutana arattırıp buldurduğun yerden!..

Diye gürledi.

— Lâkin Cevat, ne demek istiyorsun, ne komutanı?

— Ben herşeyi biliyorum. Ve bundan sonra yapacağım herşeyi de istiye istiye yapacağım. Gidiyorum. Mahkemeye baş vuracağım. Beraber yaşamamızın imkânı kalmamıştır. Hayatımı dilediğim şekilde yola koymakta, yaşayışıma, isteklerime göre şekil vermekte haklıyım ve buna da benden başka kimse karışamaz sanıyorum.

Berrin duvara dayandı. Istıraptan büyümüş gözlerle sadece kocasına bakıyor; ruhunda yıkılan yuvasının çatırdayan sesi gürliyordu. Kalbinde öyle çöküntüler olmuştu ki.. daha bir dakika fazla ayakta kalamıyacağını, askerlere, Hicrana, Birsene karşı yere serileceğini, Cevadın dizleri dibinde sürüneceğini sandı. Elleri titreyerek tutunacak yer arıyordu.

Nereden çıktığı belli olmıyan küçük kız birden kollarını annesine uzattı:

— Anneciğim, anneciğim. Benim küçük, sevgili anneciğim.

Berrin, karanlıkta birşeye çarpmamak için el yordamı ile yürüyen bir insan perişanlığı içinde, kızının kollarına tutundu.

Artık hayatı, iki küçük baş arkasından görmeğe, onlar için yaşamağa, onlar için çalışmağa mahkûmdu.

Berrin için vazife saati çalmıştı artık.. belki bu saat çalmak için çok geç kalmıştı. Ve genç kadın da hazırlıksızdı. Fakat olsun.. nihayet evin dışında kendisini bekleyen yaşama güçlüğü, bu duvarlar arasındaki güçlükten daha çok değildi ki...

Cevat kaputunu, fotoğraf makinesini, tabancasını, dürbününü alarak yatak odasından çıktı. Yalnız öfkeli idi. Komutan tarafından takip edildiği, suçunun memleketçe bilindiği için sinirli idi.. o kadar.

Kalbinde yıkılan yuvasına, arkada kalan çocuklarına, dünyanın en iyi kadınına karşı hiçbir sevgi, hiçbir acıma hissi sezmeden merdivenlerden inmeğe başladı.

O, sarışın kadının saçlarının her bir teli ile sanki ayrı ayrı bağlanmış; kopmaz, çözülmez, eskimez zincirlerle bir başka âleme doğru çekilip gitmişti. Dudaklarında biraz önce duyduğu sonsuz ateş, damarlarında büyük bir heyecan ve ihtiras şimşekleniyordu. Nesibe, baktıkca içi ürperten mavi bakışları, penbe yüzü, gülen ve ateş veren dudakları ile.. İnsanın göğsü üstünde, kollarında bir ipek yığını gibi dağılan, bir alev kamçısı gibi kıvrılan, yumuşak bir yılan gibi dolanan kıvrak vücudu ile kendisi için bütün bir âlem, bütün bir yaşama kaynağı idi.

Bu sarışın ağa öyle tutulmuş, öyle gömülmüş, öyle bürünmüştü ki.. artık kaçmanın, sıyrılıp çıkmanın imkânı kalmamıştı. Onun gözleri arkasından hayatı görmeğe, onun dudaklarının ateşinden yaşama kuvvetini almağa alışmış bir insan için, Nesibesiz kalmak ölümden daha korkunç bir felâketti.

— Arkası var —

İçtimaî Hayatımızdaki Noksanlardan: GÜLMEK

Yazan:
Murat Sertoğlu

İçtimaî hayatımızdaki en büyük noksanımız nedir biliyor musunuz?

Gülmek!..

Ne yazık, ne yazık ki tabiatın memleketimize verdiği en ferahlatıcı, en gönül açıcı manzaralara, en bol güneşe ve birçok memleketlere nazaran yüksek iktisadî seviyeye nazaran biz gülmüyoruz, eğlenmiyoruz.

Hemen hepimizin suratı asık. Kaşlarımız ise gözlerimizin altına değecek derecede çatık. Yüzlerimiz hep keskin ve köşeli hatlarla dolu...

Eğer bunun sebebini araştıracak olursak, şüphesiz birçok içtimaî vakıalar sıralıyabiliriz. Memleketimiz asırlardanberi harpten harbe yuvarlanıp duruyor. Sadece son çeyrek asırda Trablusgarp, Balkan, Umumî harp ve İstiklâl savaşı gibi dört büyük harbe girmişiz. Ta Arabistan çöllerinden Kafkaslara ve Avrupa ortalarına kadar ordular sevketmişiz. Elimizde bulunan toprakların büyük bir kısmını şuna buna kaptırmışız. Babalarımızın, oğullarımızın ve kardeşlerimizin mübarek kanları beyhude yere dereler dolusu akmış. Hangimizin evinde bir şehit hatırası, hangimizin gönlünde, hangimizin içinde kaybolan bir sevginin acısı yok..

Elbette, bukadar acı çekmiş, bukadar gözyaşı dökmüş bir millet gülemezdi. Ve gülmedi, âdeta gülmeyi unuttu. Gözyaşı ve hıçkırık heryeri sardı. Neşe ve sevinç kayboldu. Kulağımıza gelen her haberin bir kara haber olmasına, kulağımıza söylenen her sözün yeni bir ıstırap, yeni bir acı doğurmasına o kadar alıştık, o kadar alıştık ki..

Sonradan herşey değişti. Büyük bir inkılâp, bütün o büyük ebedî felâketlere ebedî bir son verdi. Yeni ve mesut bir devre girdik. Bilhassa içtimaî hayatımızda çok büyük bir inkılâp oldu. Felâket haberleri, yerini sevinçli ve mesut haberlere terketti. Fakat buna rağmen asık suratlarımız birtürlü değişmedi.

Meğer sevinci, neşeyi, gülmeği unutmuşuz!

İnsan, ne kadar asık suratlı olduğumuzu, memleket dışında yaptığı bir seyahatten döndükten sonra daha bariz bir şekilde görüyor. İlkönce memleketten ayrıldıktan sonra başka memleketlerdeki halk bize deli gibi görünüyor. O ne taşkın sevinç, o ne pervasız, içten kopma kahkahalar!

Hele eğlence yerleri. meyhaneler, gazinolar ve barlar! Buraları büsbütün birer neşe kaynağı halindedirler. Birçok yerlerde birkaç bardak şarap içtikten sonra bütün müşterilerin yekdiğerile canciğer ahbap olduğu, hep birlikte eğlenip hora teptikleri görünür.

Halbuki bizde öyle mi ya? Bir birahanenin önünden geçin. İçeridekilerin sanki içkiyi içki gibi değil, ilâç içer gibi içtiklerini göreceksiniz. Aman Allahım, o ne abus çehreler, ne ciddî, ne yumuşamaz hatlı suratlar!.

Bu haleti ruhiyemiz edebiyatımıza da tesir etmiştir. Ve Türkiyede inkılâptan sonra bir mizah edebiyatı teessüs edememiştir. Bunu isbat eden en büyük delil mizah mecmualarımızın acıklı vaziyetidir. Nedir o fıkraları ve karikatürleri yüzde doksanbeş frenk malı yazılar?.. O bayağı, o durmadan söylenen, mütemadiyen tekrar edilen yaveler.. İki ayda bir şahısların isimlerini değiştirip değiştirip - o da bazan olmuyor ya - sunulan battal, manasız hikâyaler..

Ve bütün bunların arasında sözde yerli olmak üzere iki tane paraya karşı gösterilen hırsı sözde karikatürize eden Salamon, Mişon fıkrası, üç tane dost bir memleketin sözde mübalâğacılığına dayanan soğuk soğuk tekerlemeler.. İşte yerli - ama ne de yerli? - mizah da bundan ibaret bulunuyor. Sözüm ona bu soğuk saçmalarla doldurulan ve güldürücü değil, sadece gülünç olan mecmualar bu memleketin mizahını temsil etmeğe kalkışıyorlar.

Hoş! gazetelerde çıkan mizah sayfaları da bunlardan aşağı kalmaz ya? Hepsi, karikatürlerine, fıkralarına varıncaya kadar Rire, Vu, Ric - Rac, Paris - Soir gibi mecmua ve gazetelerden aynen tercüme. Onun için iki üç gazete takip eden kariler, ayni karikatür ve fıkraların sıra ile bütün gazetelerde çıktığını görürler.

Komedi tiyatromuz da ondan aşağı değil. Bir tek, ama ilâç için olsun komedyenimiz yok. Şehir tiyatrosu artistlerinin halkı güldürmük için başvurdukları çareler, ya suratlarını acayip şekillere sokup gözlerini şaşılaştırmk, yahut ta sesini zurnaya benzeterek şımarık mektep çocukları gibi «anne!» diye soğuk soğuk bağırmak oluyor. Bundan daha gülünç, bundan daha kötü jestler tasavvur edilemez.

Bu son bahse, bilâhara daha esaslı bir şekilde dokunmak üzere geçiyorum. Yani demek istediğim şey gülmek bilmiyoruz vesselâm!.

Halbuki buna ne kadar muhtacız? Kahkaha ve neşe insana hayatın tadını verir. Yaşamak zevkini ve arzusunu aşılar, yuvaları şenlendirir.

Bu işte en büyük vazife de muharrirlere, terbiyecilere ve artistlere düşmektedir. Bunlar elele verip bu büyük içtimaî inkılâbı yaratmak için çalışmalıdırlar. Soğukluğa, somurtkanlığa paydos!.

YEŞİL IŞIKLAR

No. 2

◆ KERİME NADİR ◆

Vedalaşırken gözleri dolmuştu. Tekrar tekrar, gelmem için ısrar etti ve beni sokak kapısına kadar geçirdi.

Geldiğim yollardan ağır ağır evime döndüm. Hasta arkadaşım beni de hasta etmişti. Fakat ne olursa olsun onun içini kemiren bu büyük derdin sebebini öğrenecektim.

*
* *

Sahire on beş yirmi günde bir gidiyor, birkaç gece kalıyordum. Fakat her gidişimde onu bir parça daha halsiz, bir parça daha hasta buluyordum.

Sonbaharın nihayetlerine doğru bir gün yine onu ziyarete gitmiştim. Artık gezinemiyor, biraz fazla konuşunca nefes nefese oluyordu. O akşamki gibi onu hiç bitik görmemiştim. İlk defa olarak yemeği yalnız yedim; o hiç ağzına birşey koymadı.

Gece epeyce ilerlemişti. Pencerelerden hücum eden parlakayın ziyaları, ortada, meşâlesi hafif hafif titreyen lâmbaya hacet bırakmıyordu.

Sahir oturduğu yerden biraz doğruldu:

— Vecdi, dedi, ne olur... Şu pencereyi açıver... Çok sıkıldım...

— Kardeşim üşürsün, dedim. Gece ayaz var...

— Olsun!.. Aç Vecdi... Ben bu gece çok sıkılıyorum...

Önünde oturduğu pencereyi açtım. Sertce bir rüzgâr masanın üzerinde duran kitabın sahifelerini çevirdi; deniz feneri gibi yanıp sönen lâmba tamamen söndü. Ben derhal kibritimi çakmağa hazırlandım. O mâni oldu:

— Yakma, Vecdi. Böyle mehtapta oturmak daha iyi...

Şimdi, mehtaba karşı açılan pencerenin önünde karşılıklı oturuyorduk. Perdenin saçakları arasından giren bir ziya şelâlesi, onun dağınık saçlarının perişan tellerinden kayarak yüzünün bir tarafını yaldızlıyordu.

Karşımızda, gümüş bir daire içinde, ötesinde berisinde gölgeler uçuşan vâdi, derin nefeslerle uyuyor gibiydi.

Sahir başını çevirerek uzaklara daldı. Galiba derin sükût içinde, rüzgârın hışırdattığı yaprakların sesini dinliyordu. Ben, birşey söylemeden, bu şiir dolu dertli insanın güzelliğini seyrediyordum. Bir aralık gözlerini ayın etrafında titreyen haleye çevirdi. Bu nazarlarda, bütün hastalarda, tabiata karşı derin bir tehassürle duyulan bir rikkat, bir teessür vardı.

Bir dakika sonra gözlerini oradan ayırdı, ve bana döndü:

— Vecdi, ben artık çok iyi anladım ki son günlerimi yaşıyorum. Sen benim en sevdiğim bir arkadaşımsın... Sana bir sır tevdi etsem onu muhafaza edersin değil mi? Artık kararımı verdim. Sana herşeyi anlatacağım...

Artık gezinemiyor, biraz fazla konuşunca nefes nefese oluyordu: — Vecdi, dedi, ne olur.. Şu pencereyi açıver!..

Bir parça durdu. Anlatacağı şeyleri hatırlamak istiyormuş gibi düşündü. Yüzünde öyle acı bir ifade vardı ki, söyliyeceği sırrın elîm bir macera olduğunu anlamıştım.

— Sahir, dedim. Bana olan itimat ve teveccühüne teşekkür ederim. Söyliyeceğin sırrın benimle beraber mezara gireceğinden emin olabilirsin...

O, halsiz halsiz güldü:

— Şu koltuğu biraz daha yakına çek, yüzünü iyi göremiyorum.

Dediğini yaptım. O, hâlâ başlamakta tereddüt ediyor gibiydi.

— Uzun bir mukaddeme yapmağa lüzum görmiyorum, dedi. Ben, sekiz sene evvel bir hastalığa, herkes gibi bir gönül hastalığına tutuldum, yani sevdim... Hem de yakıcı ve öldürücü bir aşkla sevdim. Uğrunda gençliğimi, hayatımı feda ettiğim bu aşk, işte beni en nihayet bu hale getirdi.

Biraz durdu. Ve daha yavaş ilâve etti:

— Ve mezara da götürecek...

Ben zaten bunu tahmin etmiştim. Onu böyle perişan eden sebebin bir aşk macerası olduğu hatırıma gelmemiş değildi.

— Çocukluk etmişsin Sahir, dedim. Bir kadın için kendini bu kadar harap etmek, doğrusu çok büyük bir hatadır.

İstihfafla yüzüme baktı:

— Sen galiba sevmenin ne olduğunu bilmiyorsun... O dertten kurtulmak için ben senelerce kendimle nücadele ettim. Fakat gün geçtikce hastalığım artıyor, aşkım daha ziyade mukavemetimi kırıyordu. Ben de bunun büyük bir hata olduğunu biliyordum. Fakat ne yapayım? Elimden hiç birşey gelmiyordu...

Sustu. Derin bir göğüs geçirdikten sonra:

— Onu ilk defa bir yaz akşamı görmüştüm, dedi. Bisikletle onların köşklerinin önünden geçiyordum. Bahçede ailece oturuyorlarmış...Birden, nasıl oldu bilmiyorum. Bisikletimle bir hendeğe yuvarlandım. Beni görerek derhal koşup kaldırmışlar, Başımı hızla bir taşa çarpmış ve bayılmıştım. Gözlerimi açtığım zaman kendimi bahçenin içerisinde buldum. Herkes etrafımı

sarmış, merakla bana bakıyordu. Yaram pek hafifti. Zaten ben ayılmadan onu sarmışlardı.

Beni hiç tanımadıkları halde bu kadar nazik muamele etmelerinden mahcup olmuştum. Uzun uzun teşekkürler ettim ve ayrılmak için müsaade istedim. Fakat bırakmadılar; bir parça olsun dinlenmem lâzımgeldiğini söylediler.

Sinâ o akşam ne güzeldi. Arkasında kısa kollu bir beyaz entari vardı. Lüle lüle dağılan saçları omuzlarına dökülmüştü. Başka kardeşi olmadığı için annesile babası ona pek fazla yüzvermişlerdi. Maamafih, tavırlarındaki hafif bir şımarıklığa rağmen, konuşması güzel ve ciddî idi.

Çok nazik bir surette, benim büyük bir kaza geçirdiğimi, kendilerine fazla minnettarlık göstermeme mukabil, çok bir hizmet görmediklerini söyledi. Kendisile bir saat kadar konuştum. Bana çay ikram ettiler. Gramofon çaldılar. Biraz sonra gitmek için kalktım. Ayrılırken annesi:

— Oğlum, yine bekleriz, inşaallah buyurun.. diyordu.

— Çocukluk etmişsin Sahir! Bir kadın için kendini bukadar....

Hepsile ayrı ayrı vedalaştım. Sinânın da elini sıktım ve ayrıldım. İşte aşkım o akşam bir sızı halinde başladı. Eve büyük bir ümitsizlik ve yeis ile dönmüştüm. Önceleri bunun sebebini anlayamadım. Kendimi hasta sanmıştım. Fakat bir tesadüf bana herşeyi öğretti: Bir gün ona Köprüde rastgeldim. Beni görünce durdu. Ben, gülerek yanına sokuldum:

— Ne güzel tesadüf, dedim, o günden sonra sizi hiç görmemiştim.

İstihzalı bir tebessümle yüzüme baktı:

— Zannedersem hep görüşmelerimiz böyle bir tesadüfe bağlı olacak, dedi. Siz bizi ne çabuk unuttunuz Sahir Bey!..

Utanmıştım:

— Hakkınız var efendim, dedim. Fakat bundan sonra sık sık rahatsız ederim...

— Estağfurullah, dedi. Bizi memnun edersiniz..

Sonra elimi sıktı ve uzaklaştı.

Bir müddet arkasından baktım. O dakikada dimağım işlemiyordu. Onun sehhar nazarları beni büyülemişti. Ve artık herşeyi öğrenmiştim:

Sinâyı seviyordum...

Tam bir buçuk sene onu böyle gizli gizli sevdim. Evlerine sık sık gidiyor ve büyük bir samimiyetle karşılaşıyordum. Babası dayımım mektep arkadaşı imiş.. Sonradan bunu öğrenince daha ziyade beni aralarına aldılar.

Sinâ ile samimiyetimiz hiçbir zaman arkadaşlık hududunu aşmıyordu. Yalnız, ona aşkımı sezdirmemek için çok müşkilât çekiyor... Bazı, konuşurken, vaziyetimi gizliyemiyeceğimi anladığım zaman, bir iş bahane ederek ondan ayrılıyordum.

Ben hür bir adamdım. Niçin ondan aşkımı gizlemeğe uğraşıyordum? Neden evlenme teklifinde bulunarak saadete kavuşmıyordum?. İşte Vecdi, bunun sebebini sana söyliyeyim. Çünkü param yoktu. Babası şüphesiz kızını benim gibi fakir bir adama vermiyecekti. Fakat sabredecektim. Elbet bir gün elim ekmek tutacak ve o zaman göğsümü gere gere ondan kızını isteyecektim. Bütün gayretimle çalışmağa koyuldum. Hayatta iyi bir mevki tutmağa ahdetmiştim.

Bu suretle aradan üç sene geçti. Artık tahammülüm kalmamıştı, ne olursa olsun, ona herşeyi söyliyecek ve bana bir hayat arkadaşı olmasını istiyecektim. Günden güne sıhhatim de bozulmuştu. Doktorlar kendime iyi bakmam için tenbihlerde bulunuyorlardı.

Güzel bir mehtaplı gecede Sinâ ile köşklerinin bahçesinde oturuyorduk. Artık kararımı vermiştim. Bu gece hayatımın bir dönüm noktası olacaktı, ya saadete irişecektim, yahut da bedbaht olacaktım.

Sahir sustu. Gözlerine gelen iki damla yaşı bana göstermemek için başını çevirdi. Zavallı arkadaşımın acı hatıralarını büyük bir teessürle dinliyordum. Biraz durduktan sonra kesik kesik devam etti:

— Söylıyeceğim sözlere bir zemin açmak istiyordum. Fakat aksi gibi hiç birşey bulup söyliyemiyordum. Bir aralık elinde didiklediği güle baktım ve güldüm:

— Yazık değil mi Sinâ hanım, dedim. Niçin güzel gülü parçalıyorsunuz? Gaddarlık doğrusu!..

İstihfafla yüzüme baktı:

— Ona o kadar acıdınız mı beyefendi? Hayret! Sizin bukadar yufka yürekli olduğunuzu bilmezdim.

— Bazı anlar vardır ki Sinâ hanım, insan bir yaprağın kopmasından müteessir olur..

— Ya!. Demek şimdi bu gülün parçalanması sizi müteessir etti öyle mi?

— Evet! Fazla muztarip olduğum zamanlar, herşeyi kendim gibi azap çekiyor sanırım. Ne bileyim, bana öyle geldi ki.. Siz onu parmaklarınızla koparırken inliyor zannettim..

Sinâ bir kahkaha attı:

— Teşbihiniz güzel!. Fakat muztarip olmanızın sebebini anlayamadım.. Sahir beyefendi ıstırap çeksin, azap duysun!,. Buna ne mana vermeli bilmem ki?..

Benimle alay ettiğinin farkında idim. Fakat hiç bozmadan devam ettim:

— Onun manası bence pek kıymetlidir Sinâ hanım. Bu manayı samimiyetle öğrenmek istediğinizi bilsem, okadar bahtiyar olacağım ki..

Dikkatle yüzüme baktı. Herhalde gözlerimin ifadesinden birşeyler keşfetmek istiyordu. Fakat ayın donuk ziyası, heyecanımı ve çehremdeki tebeddülleri anlamasına mâni oluyordu. Koltuğu biraz daha yakına çekerek tereddütle:

— Sizi dinliyorum, dedi. Bu kadar muztarip olduğunuz şeyi elbette öğrenmek isterim.

Sesimi alçalttım ve kesik kesik ona hayatımı anlatmağa başladım:

— Senelerdenberi bir kızı seviyordum. Bu sevgi beni harap etmiş, mahvetmişti. Günden güne sıhhatım bozuluyor, hastalığım artıyordu. Artık tahammülüm kalmamış, mukavemetim tükenmişti...

Gittikce coşan bir heyecanla bunları söyliyor, bütün acılarımı, kederlerimi ve gözyaşlarımı en ince teferruatına kadar sayıp döküyordum.

O, beni sükûnetle dinledikten sonra, başını kaldırdı. Gözlerinde munis bir şefkat parlıyordu:

— Anladım Sahir Bey, dedi. Demek sizin ıstırabınız bu ümitsiz aşktan doğuyordu. Fakat niçin buna bir çare düşünmediniz? Meselâ bu kızı ailesinden isteyebilirdiniz. Belki muvafakat ederler ve mes'ut olurdunuz... Bu kadar ıstırap çekip ümitsizliklere düşmekten ise icabeden çarelere baş vurmalıydınız...

Bu sözleri o kadar samimiyetle söyliyordu ki, hiç birşey anlamadığından şüphe edilemezdi. Fakat belki de her şeyi anlamış, anlamamış gibi görünüyordu.

— Ne faidesi olurdu? dedim. Buna muvafakat etmiyeceklerinden emindim...

— Arkası var —

Spor :

1937 Yılını Arkamızda Bırakırken Neler Düşünüyoruz ?

Yazan : Furuzan Tekil

●

Arasıra spordan uzak kalmış arkadaşlar bana : " Spor işleri ne âlemde? „ diye sorarlar. Onlara izahat vermek için hatırlanması lâzım gelen bir takım tadsızlıklardan kurtulmak niyetile " yürüyor „ der ve geçerim.

Bazan bunlar arasında eski sporcular da bulunur. Onlara da ancak « âlem yine ol âlem, devran yine ol devran!..» diyorum, bunu pek tabiî karşılıyor ve gülümsüyorlar.

Bu gülümsemeler altında öyle bir bedbinlik var ki .. Bu tebessümleri eşmek, ve o gözlerin mütevekkil ifadelerini bir neşe parıltısına çevirmek o kadar güç görünüyor ki...

Yeni seneye girerken, geride bıraktığımız elli iki hafta içinde ne gibi bir spor varlığı gösterdiğimizi bir kere gözönüne getirelim. Memlekette rağbet toplayan yegâne spor futboldur. Gazetenizin spor sayfasını açtığınız vakit falan takım falan takımı yendi, diye bir serlevha görürseniz, sakın acaba hangi spordur diye düşünmeyiniz, bu muhakkak ayak topu maçıdır. Fakat muharrir bunu tasriha lüzum görmez. Esasen okuyucunun da zihninden başka bir spor geçmez ki..

Geçenlerde bir gazetede Türk Spor Kurumunun, sporun kalkınması için takip edeceği proğramdan bahsediliyordu. Bunu büyük bir alâka ile okumağa başladım. Belki kendi sporuma ait te bir iki satır bulurum diye sabrettim. Lâkin koca bir sütun, hazırlanan futbol maçlarından bahsediyordu. Acaba Kurum mu yalnız bunlarla meşgul olmuştu. Yoksa muharrir mi diğerlerini yazmayı fuzulî addetmişti ? Bu ikinci ihtimal bana daha tabiî geliyor.

Buna mukabil diğer sporları bize unutturacak kadar popüler olan futboldeki mevkiimiz nedir ? Öyle futbolcu arkadaşlar tanıyorum ki, maddî kusuru olmıyan her medenî insanın sabahları tuvalet olarak yaptığı birkaç vücut hareketini bile çok görüyorlar. Tavsiye edildiği vakit ise " canım o atlet işidir „ diyorlar.

Bu havanın bulunduğu yerde tabiîdir ki mantıkî ve verimli bir çalışmadan eser olmamak lâzımdır. İşte bu sene de lik ve millî küme haricindeki futbol faaliyetimiz birkaç profesyonel takım getirmeğe inhisar etti. Nasılsa bir millî ve temsilî maç yaptık ve yenildik. Evvelki ve daha evvelki seneler de böyle olmuştu.

1937 Sekizinci Balkan oyunlarında Türk Bayrağı Romanya Kıralının ve Veliahtının önunden geçerken

Oyuncularımız bu profesyonel takımların karşısına heyecansız ve mahkûm çıkıyorlar. Hiçbirinde mesuliyet hissi bulunmuyor, « yenilirsek ne olur » diyorlar. Bu gibi haleti ruhiyeler, bizi selâmete götürecek olan spor havasını doğurmaktan çok uzaktır. Hele bazı züğürt futbol aristokratları, bir İngiliz takımı getirmekten bile bahsederler.

Bütün bunlarla halka futbol sevgisi mi aşılamak istiyoruz? O, buna müpteladır bile! Alelâde bir lik maçına, değil iki misli fiyat koymak, dünyanın parası istense elbisesini satar yine gelir.

İşte bütün bu alâkaya, futbolcularımızın gördükleri binbir müzaherete rağmen futbolumuz, Balkanlarda - Arnavutluk müstesna - hiçbir milletinkinden üstün değildir. Her millet temsilî ve millî maçlar yaparken biz, sezon mortı çıkmış profesyoneller getirirsek bundan ileri gideceğimiz şüpheli değil, imkânsızdır bile.

RIHA

Çek takımının sağaçığı

Atletizme gelince : Kör değneğini bellemiş gibi, her sene Balkan oyunlarına iştirak ederiz. Birkaç gencimizin şahsî gayretleri ve alâkası olmasa pek ısındığımız dördüncülüğü almak bile bizim için an'ane kalacak. Bu yaz İstanbula Avrupanın en iyi atletlerinden birkaç Macar geldi. Kadıköy stadında Millî takımımız namzetleri ile yapılan iki müsabakanın da seyri bedava idi. İnanır mısınız Yoğurtçu parkında sağına soluna bakına bakına gezen genç adamlar staddakilerden fazla idi. Bugün halâ İstanbul atletizm ajanı yoktur. Bu lâkaydiyi belki bizde kökleşmiş olan « kışın atletizm yapılmaz » gibi bir hükmü karakuşî doğuruyor.

Geçenlerde futbol ajanlığı bir ay kadar münhal kalmıştı. Bütün İstanbul " ajan işteriz, lik maçları başlamalı „ diye adetâ anarşist kesildi. İstanbulda atlet artık piyasada Hint kumaşı gibi birşey olacak. Halbuki eskiden ordu ile atlet bulunurdu da, kulüp idarecilerinin ödleri patlardı. Bu işte yine o idareciler galip geldiler.

***

Memleketin üç tarafı su ile çevrilmiş olduğu halde, atletizmdeki gibi yüzmede de muvaffakıyetlerimiz sırf birkaç gencin gayretine bağlanıyor. Hattâ onlar daha tâlihsiz : Şimdiye kadar bir tek millî müsabaka yapmadılar. Macar yüzücüleri ile bu yaz Modada yapılan yarışları banyo almak için hamama girenlerden başka seyreden olmadı.

Okuyucularım arasında sporla çok az alâkadar olanları içlerinden "bizde de

spor sıfırmış„ diyecekler. Hayır, müsterih olunuz ki başka diyarlarda da kendilerinden bahsettiren şampiyonlarımız mevcuttur. Güreşçilerimiz, lâkin ben şurada bir noktaya temas edeceğim: Güreşcilerimizin cihanşumul şöhretleri var da niçin başka ferdî spor yapan gençlerimizin isimleri bile işitilmiyor? Daha çok çalışıyorlar da ondan diyeceksiniz. Güreşçilerimiz belki diğer arkadaşlarından biraz fazla çalışıyorlar, fakat onların muvaffakıyetinde en mühim rolü ırkî kabiliyetimiz oynuyor. Anadoluda çayırda gezmeğe çıkan iki çocuk kaynıyan kanlarının ateşini birbirlerine elense çekmekle söndürürler. Hulâsa her Türk doğuştan güreşçidir. Bunları hepimiz bildiğimiz için üzerinde fazla durmuyorum.

***

Memleketimizde bellibaşlı yapılan spor hareketleri bunlardan ibaret. Dünyada en çok amatör toplayan atletik sporlara niçin ehemmiyet vermiyoruz? Acaba bütün dünya mı boş bir hevese kapılmış? Atletizm ve yüzme gibi sporlar bizi cezbetmez mi? Yani hâsılat mı bırakmazlar? Bunun aksini isbat etmek gayet kolaydır: İki defa yapılan Galatasaray - Fenerbahçe atletizm müsabakalarına gelenler Fenerbahçe stadının tribünlerini pekâlâ doldurmuşlardı.

Farzedelim ki atletizm hasılat yapmıyor, şunu sormak bilmem doğru olmaz mı?

Hasılat çıkarmak için mi spor yapacağız, yoksa spor yapmak için mi para bulacağız? Benim bu ikinci kaziyeye aklım ermiyor. Fakat riayet edildiğini görmekte olduğum birinci prensiptir. Gençliklerinde tesadüfen meşin top arkasında koşmuş ve bir iki İngiliz klübü ismi ezberlemiş olanların elinde spor ve sporculuğumuz ancak bu dereceye varabilir. Bize zamanın bütün spor hareketlerini günü gününe takip edecek kadar meraklı idareciler lâzımdır.

Evvelce bizden geri bulunan komşularımız bizi geçtiler. Yeni sene girdi, artık uyanalım, yoksa tabiri âmiyanesile: «Üsküdarda sabah oldu!» diyecekler.

***

MAÇ

İngilterede yapılan ve 5-4 Çek millî takımının mağlûbiyetile biten maç hakkında Londra muhabirimizden gelen mektubu aynen neşrediyoruz:

PLANICKA

Çek takımı kalecesi 68 sekiz defa beynelmilel olmuştur.

Oyunun bitmesine altı dakika kala İngilizler bir gol daha atıp 5-4 kazanıyorlar

Hava kapalı ve sisli, yağmur çiseliyor. 47 bin seyirci, İngilizlerin tabiri ile (Continent) den yani Avrupanın İngiltere adalarından maada olan yerlerinden gelen takımı merakla bekliyorlar. Umumî kanaat havanın âni değişikliğinin Çeklerin aleyhine olduğunda.

Oyun sıkı ve çok süratli olarak başladı. Daha ilk dakikalarda iki takım arasındaki büyük fark belli oldu. İngilizler uzun paslarla ve bilhassa açıklarla oynuyorlar. Halbuki Çekler kısa, çok hesaplı bir oyun çıkarıyorlar. Çek futbolunu İstanbullular çok iyi tanırlar. Halbuki şu İngiliz futbolu büsbütün başka bir âlem. Bir İngiliz futbolcunun her hareketi dikkatle takip edilmeğe değer. Çünkü hiçbir zaman ayni şeyi tekrar etmez. Bir zaman hafın sağından geçerken ikinci sefer solundan ve üçüncü sefer topu hafın üstünden geçirir. Halbuki Çek oyuncusu gözünü kapasanız da pasını mutlaka muayyen ve lüzumlu bir noktaya verir.

İşte bu iki büyük sistem farkı arasında müt iş, başdöndürücü bir futbol başladı. Çekler topu hep yerde tutmağa azmetmişler. Fakat ne yazık ki yağan yağmur, yerleri çamurluyor. İngiliz müdafaa ve muavin hattı ise topu hemen hep havadan muhacimlerine veriyorlar. Bu da çamurdan uzak ve emin bir oyun tarzı..

Sürat, temiz vuruş, kati hâkimiyet.. İşte bu tarzda bir oyuna hayran iken bugün bir haf gibi değil, altıncı bir muhacim gibi oynayan İngiliz sağ hafı (Grayton) soliç Gouldin yerden ve çamurları sıyıran bir pas geçirdi. Grayton durdurmadan bu pası meşhur Planickanın sağından göremediğimiz bir süratle kaleye soktu. Hayret.. İngiltere: 1 — Çekoslovakya: 0.. Daha oniki dakika oldu ancak. Fakat bu golün üzerimizde bıraktığı tesiri atlatmadan meşhur Çek soliçi Nejdly solaçık Puc'e bir pas kaçırdı. İngiliz futbolunun en zayıf noktası rakibe açıklarını serbest bırakmalarıdır. Ne haflar, ne bekler onlarla meşgul olmazlar.

Hattâ onlar topu alıp, düzeltip ortalayacakları zaman ancak üzerine biri gider. Çünkü ortalanan topu mutlaka uzaklaştırırlar. Kendilerine bu hususta çok emindirler. Müdafilerin kafa hakimiyeti kat'îdir. İşte Puc ta tamamile serbest bir vaziyette topu yakaladı, fakat ortalamanın boş olduğunu bildiği için olacak.. Sürdü, sürdü ve İngiliz kalecisinin biraz çıkıp zaviyeyi kapatacağını beklerken Puc ufacık bir aralıktan topu İngiliz ağlarına takıvermez mi!.. İngiltere 1 — Çekler 1..

Top bir kaleden bir kaleye ayni süratle bir iki kere gitti, geldi. Oyun tarzları aynen devam ediyor. İngilizlerin her hareketi değişik.. Çekler müselles, mustatil yapmakla meşgul.,

Birden İngiliz solaçığı Morton, yani ikinci kümenin en sonlarında bulunan meşhur West Ham klübünün solsçığı hayatının ilk beynelmilel golünü evvelâ Çek hafını, sonra da beki çalımla geçtikten sonra yaptı. İngiltere 2 - Çekler 1

İngilizler çok soğukkanlıdırlar. Her heyecanları, hisleri âni ve çabuktur. Bu gol çok alkışlandı ve hemen unutuldu. Çünkü oyun artık müthiş bir hız aldı. Topu takipte güçlük çekiyoyoruz. Bu aralık İngiliz santrforu Mills gözünden sakatlandı. Fakat oyunu terketmemekle beraber aksamağa başladı. Onu sağaçığa, Matthews'i sağiçe ve Hall'i merkeze geçirdiler. Bu değişiklik İngiliz takımını hiç bozmadı, hattâ bu aralık Matthews iki Çek oyuncuyu tuhaf, pratik bir İngiliz çalımı ile atlattıktan sonra (25) metreden çok sıkı bir şüt dayandı. Bu şüt Planicka nın yetişemiyeceği kadar köşeden ve yukardan kaleye daldı. İngiltere 3 — Çekler 1...

Artık seyirciler arasında (acaba kaça kadar çıkaracağız) diye söylenmeğe başlayanlar gördüm. Fakat biz Çekleri tanırız ve onları tanıyan İngiliz seyircilerden bazısı da: (Hesap dünyanın en kuvvetli ilmidir. Çekler hesaplı oynarlar, mutlaka netice alacaklar) diyorlardı.

Fakat bu aralık Planicka çok güç bir kurtarış yaptı. İngilizler yine yüklendiler. Korner... Bunu da büyük güçlükle Kostalek uzaklaştırdı.. Hakem başını sallıya sallıya saatini yoklarken tıpkı bir saatin saniyeleri sayan akrebi kadar hesaplı paslarla Çekler İngiliz kalesine indiler.. Korner.. Top daha yere düşmeden gerilerden Kloç bir şüt dayandı: Gol.. İngiltere 3 — Çekler: 2

**

(Arkası gelecek sayıda)

KIRMIZI BALIKLAR

— Başı 13 üncü sayfada —

Hasan gömleğinin kollarını sıvamış, kravatını çıkararak yakasını açmıştı. Kalın boynu görünüyordu.

Sandalı yosunlu kayalıklara yanaştırmağa çalışan Hasana, sevincini saklamağa uğraşarak sordu :

— Nerede kaldın Hasan?

Hasan, onun sesindeki titreyişi sezerek gülümsedi.

*
* *

Sandalı, başıboş suların salıntısına bırakmışlar, yanyana uzanarak, kıyıdan açılmışlardı. Arada bir geçen vapurun dalgasına tutuluyorlar, sandal dalgaların üzerine çıkıp inerken, Filiz, ürkerek Hasana sokuluyor, vapur uzaklaştığı, dalga söndüğü halde, ondan ayrılmıyordu.

Sıcak güneş, yalnız kendilerinin olan serin deniz, onları biribirlerine büsbütün yakınlaştırmıştı.

Yavaş sesle konuşuyorlar, uzun zaman susuyorlardı.

Filiz, bir uçurumun derinliklerine bakar gibi, başı dönerek Hasanın gözlerine dalıyor, onun dudaklarında, saçlarında dolaşan dudaklarından kaçmıyordu.

Akşam, güneşin batışını sandalda seyrettiler. Sahildeki kalabalığa karıştıkları vakit, beraber gördükleri bir rüyadan uyanmış gibiydiler.

Karınları acıkmıştı. Bir kıyı lôkantasına girdiler. Küçük bir masaya karşılıklı oturdular. Sağda kıpırtısız deniz vardı. Uzaktaki harp gemilerinin tepe direklerindeki lâmbalar, göz kırparak konuşuyorlardı. Gökte parlayan ilk yıldızın mavi ışığı, suya düşmüş titriyordu.

Garson, masanın üzerine küçük şişman tabaklarla, bodur kısa boylu bıçaklar, ince kurşun çatallar, kalın cam bardaklar getirerek, ne yiyeceklerini sordu.

Pirzola ısmarladılar. Filizin arkasındaki masada oturan sarhoşlar, arada bir kahkahalarla gülüşüyorlar, radyo alaturka bir şarkı çalıyor, herkes kendi âleminde bir keyif içindeydi.

Lôkantadan çıkarken, tren saatini sordular. İki yanı ağaçlıklı caddede ışıklar yanmıştı. Kolkola, yavaş adımlarla istasyona geldiler. Tren hazırdı.

Küçük lâmbaların aydınlattığı loş kompartimanda yanyana oturdular. Ortalığa yaz akşamlarının ince serinliği çökmüştü.

İstasyonda yolcu karşılayanların, şehre dönenlerin kalabalığı vardı. Satıcı sesleri bu insan kalabalığının uğultusuna karışıyor, arada bir manevra yapan lôkomotifin düdüğü çınlıyor, çan sesleri işidiliyordu.

Filiz, artık muhiti, tanıdık yüzlerle karşılaşmanın üzüntüsünü unutmuştu. Hasanın yakınında bulunmak, onun sıcaklığını duymak, istiyor.. gönlünden her kaygıyı çıkarıp atıyordu.

Kısa kelimelerle günün vakalarını konuşuyorlar, her ân gülümsüyorlardı.

Son kampana çalarken, kompartımana birkaç yolcu daha girdi. Elindeki gümüş saplı bastona dayanarak oturan gözlüklü adam, Filize bakıyordu. İkisi de, bu camların ardından parlıyan gözlerden sıkılarak dışarı çıktılar.

Koridorun pencereleri açıktı. Hasan, Filizi kolunun arasına alarak, eliyle pervaza tutundu.

Arkası var

La Dame aux Camélias

— Başı 11 inci sayfada —

— Beni biraz sevin !.. dedi.

İkisi de anlaşmışlardı. Armand gece gündüz fasılasız, genç kadının yanında bulunmak arzusuna mukabil, ona hiç birşey sormıyacak, onun bütün sözlerine itaat edecekti. La Dame aux Camélias dudaklarını uzatarak:

— Şimdi beni öpünüz de, yemek salonuna dönelim ! dedi.

*
* *

Genç adamla La Dame aux Camélias arasında derin bir aşk başlamıştı. İlk günler Armand onun huysuzluklarına, kendisine karşı gösterdiği soğukluklara kırılır gibi olmuştu, Fakat Marguerite bunları affettirmesini biliyor, daima ona;

— Beni seviyor musunuz ? diyordu.

Sabahlara kadar ikisi, biribirinin kolları arasında yaşıyordu. Marguerite de artık genç adamı sevdiğini söylüyordu. Ona apartmanının anahtarını da vermişti.

Fakat aradan bir hafta geçince genç adam aldatıldığını sandı. Çünkü Marguerite ona bir mektup göndermiş, hasta olduğunu, o gece hiç kimseyi kabul etmiyerek uyuyacağını söylemişti. Armand geceleyin Antin sokağına gitti ve apartman kapıcısından Marguerit'in evde olmadığını öğrendi. Fakat, saat bire doğru apartman kapısında bir kupa durdu, içinden kont G... de çıktı ve içeriye girdi. Zavallı Armand sabahın dördüne kadar beklediği halde kontun dışarı çıkmadığını gördü.

*
* *

Ertesi günü La Dame aux Camélias'ye acı bir mektup gönderdi. Mektubunda kendisinin zengin olmadığını, bu yüzden onu mesut edemiyeceğini yazıyor:

"Siz kendiniz için hemen hemen manasız olan bir insanın adını, ben de kendim için imkânsız hale giren bir saadeti unutalım!„ diyor ve bu gün babasının yanına döneceğini söylüyordu.

Günlerce bu mektuba hiçbir cevap gelmedi. Genç adam büyük bir sıkıntı içinde bekledi. Pişman olmuştu. Fakat artık ok yaydan çıkmıştı. Saatler geçtikçe ölecek gibi oluyor, yerinde duramıyordu. Nibayet Prudance'e gitti. Fakat ondan ümit verici birşey işiteceğine, daha acı şeyler duydu.

Marguerite mektubu aldıktan sonra Prudance'a: "İki defa evimde supe etti, bana bir hazım ziyafeti bile vermedi!" demişti.

Armand oteline döner dönmez derhal ona şu kısa mektubu yazdı:

"Dün yazdığı bir mektuba pişman olan, ve eğer kabahatini affetmezseniz yarın Paristen gidecek olan biri, nedametlerini ne vakit sizin ayaklarınıza serebileceğini öğrenmek istiyor !.„

Armand Duval o gün gece yarısına kadar bir cevap gelmesini bekledi. Saatler geçtikçe ümitleri kırılıyor, ağlayacak gibi oluyor, kalbi sızlıyordu. O büyük aşkının artık mahvolduğunu ve La Dame aux Camélias'nın bir daha kendisine gözlerini dahi çevirmiyeceğini vehmediyordu.

Saat bire doğru kapı şiddetle çalındı. Armand artık ümidini kestiği için bu saatte gelenin kim olabileceğini merak ediyordu. Uşağı kapıyı açtığı zaman genç adam dışarı koşdu ve Prudance ile Marguerite'i salonda buldu. Sanki dili tutulmuştu, heyecandan boğulacak gibi oluyordu. La Dame aux Camélias bir kanapeye oturmuş, düşünüyordu.

Armand hızla yürüdü ve genç kadının dizleri üstüne kapandı ve af diledi.

Marguerite onu alnından öperek;

— İşte üç defa oluyor ki sizi affediyorum !.

Sonra ona anlattı ki, kendisi bir insan değil, lüks bir eşyadır. Borç içinde bulunuyor. Ayda yüzbin frank masrafı var. Bu masrafı nasıl temin etmesi lâzım geldiğini, yaşadığı hayat pek âlâ gösteriyor. Genç adamdan borçlarını ödemek için para istemek kolaydır ve parayı Armand ne yapıp yapıp bulacaktır. Fakat istemiyor, hayır istemiyor. Dünyada yalnız iki şeyi sevmiş oluyor. Biri: vaktile, kendisi acı acı öksürürken yüzüne hazin hazin bakan köpeği, diğeri de: Armand Duval. Bunu bilmeli, böylece bilmelidir.

Genç adam, La Dame aux Camélias'yı kolları arasında sıkarak boğarcasına öpüyor, öpüyordu.

(Devamı gelecek sayıda)

No. 71 YARIM AY BİLMECE KUPONU No. 71

SAHİBİ:
Kırklareli Saylavı
Dr. Fuat Umay
NEŞRİYAT MÜDÜRÜ:
GAYUR BLEDA
BASILDIĞI YER:
Resimli Ay Matbaası
T. L. Şirketi
İSTANBUL

ANA

SAYISI:
15 KURUŞ
Abonesi:
Seneliği: 220 Kuruş
6 Aylığı: 110 „
İdare ve Neşriyat için:
Ankara - Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Merkezine Müracaat edilir.

15 Sonkânun 1938 CUMARTESİ Sayı 1

1 inci Sayısı 15-1-1938 de Çıktı. Kitapçı ve Müvezzilerden Arayın!...

Bilmece No. 71

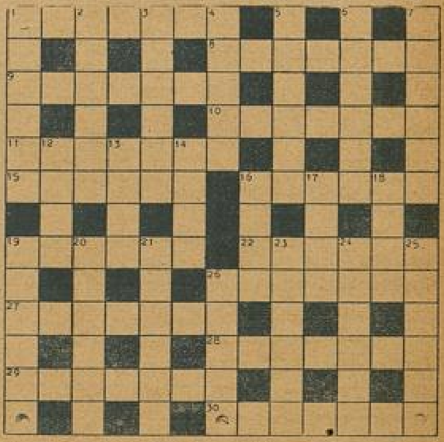

(Yarım Ay bu sayısında da ayni bilmece tarzına devam etmektedir. Sayın okuyucularımız boş hanelere diledikleri edat ve kelimeleri yerleştirmekte serbesttirler; yeter ki buldukları kelimeler soldan sağa ve yukarıdan aşağıya doğru okununca bir mâna ifade etsinler.

Bu bilmeceyi doğru çözenlere armağanlarımız :

Birinciye: Bir altın yazı kalemi; ikinciye: Bir gümüş yazı kalemi; 3 - 10 uncuya: Yüz kuruşluk bir kitap; 11 - 30 uncuya: Elli kuruşluk bir kitap; 31 - 50 inciye: Yirmi beş kuruşluk bir kitap; 51 - 60 ıncıya: Birer biriyantin.

68 inci sayımızdaki bilmecenin doğru olarak hallolunmuş bir örneği:

A	S	Â	B	İ	Y	E
Y	A		A	R	A	S
A	R	A	K	İ	Y	E
	A	R	A	Y	A	N
A	R		R	A	B	
K	A	B	A	R	A	N
A	N		K	I	S	A

Bu bilmeceyi doğru çözenler arasında çekilen kurada kazananlar :

10 Liralık bir Tayyare piyango bileti: İstanbul Beşiktaş Yıldız Soğukpınar sokağında 73 No. da Bay Salâhaddin oğlu Selim Kanter.

5 Liralık bir Tayyare piyango ileti: Ankara Samanpazarı Terlikçiler çarşısında Çankırılı Murat Toprak mağazasında İbrahim Toprak.

İki buçuk liralık bir Tayyare piyango bileti: İzmir İkinci Kordon Çiviciler sokağı No. 179 da Bay Behçet Demirel kızı Maide Demirel.

Yüz kuruşluk bir roman (Çıkırıklar Durunca): Trabzon Lisesi 5 — C No. 660 Halit Ziya. İstanbul Kadıköy polis memuru No. 314 Rıza Öngen. İstanbul Üsküdar Sultantepe Servilik caddesi No. 41 Sabahat. İstanbul Piyade Atış Okulu B. Sönmez. İstanbul Emirgân Aktar Abdi sokak No. 3 Vecihe Nadir. Bursa Erkek Lisesi 4 - B No. 1071 Zafer Târan.

Elli kuruşluk bir kitap (Edebiyat Mecmuası): İstanbul Piyade Atış Okulu N. Karakaya. İstanbul Üsküdar Selimiye Cami sokak No. 50 Hayrünnisa Adnan. İstanbul Maltepe Piyade Atış Okulu A. V. İstanbul Maltepe Piyade Atış Okulu Kâmil Evren. İstanbul Kadıköy İskele memuru Hüseyin Hüsnü. Samsun Devlet Demiryolları gar müdir muavini Ethem eşi Fatma. Kars. Maraş Ortaokul sınıf 3 No. 55 Mehmet Deligönül. Denizli inhisarlar müdürünün evinde Emine.

Yirmi beş kuruşluk bir kitap (Ziya Paşa ve Eserleri): İstanbul Kadırga Pertevpaşa sokak No. 59 Cihat Seçkin. Samsun Tüm. 15 veznedarı oğlu Lütfü Okay. İstanbul Kadıköy Rızapaşa Çeşme sokak No. 41 Müyesser. İstanbul Aksaray Yeşiltulumpa sokak No. 11 Tıp talebesi Nazif Tansaç.

ON

SENE

GENÇLEŞTİM

Bundan böyle ihtiyar vedonuk bir hal alan teni, temiz ve genç bir hale sokup beyazlaştırmak çok kolay bir iş. Sonunda fen, ten ve cildi iyice besleyen maddeyi de keşfedip ortaya çıkardı. Bu madde uğuşturularak tene sürülünce, mesamat tamamile açılıp serbest kalıyor. Çizgi ve buruşukluklar bertaraf oluyor, bazı cilde arız olan siyahımsı noktalar yokoluyor. Bu temizleyici ve besleyici madde yalnız: yeni "TOKALON„ kreminde vardır.

Bu maddede, harikulâde bir kuvet bulunduğu için, en çirkin yüzler bile za zaman da genç ve güzel bir hal alıyorlar

" TOKALON„ kreminin " Pembe „ renkli olanını gece yatmadan önce kullanınız. Uykunuzda derinizi tazelendirir. Sabahları ise " TOKALON „ kreminin "beyaz„ renkde olanını kullanınız. Tene bir beyazlık, bir serinlik verir.

Beyaz "TOKALON„ üzerine sürülen podra bütün gün kuvetini muhafaza eder. Teniniz, cildiniz nekadar fena olursa olsun "TOKALON„ kremini kullanmağa başladıktan sonra elde edeceğiniz neticeyi sevinçle karşılayacaksınız. „TOKALON ile hiç "ummadığınız bir netice elde edeceğinize eminolabilirsin iz.